

En god lärmiljö ur elevperspektiv

En multimetodisk studie av femteklassares syn på en god lärmiljö i en
finlandssvensk kontext

Jessica Andersson

Magisteravhandling i pedagogik

Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier

Handledare: Gunilla Karlberg-Granlund

Åbo Akademi

Vasa, 2023

Abstrakt

Författare	Årtal
Andersson, Jessica Anne-Lie	2023
Arbetets titel	
En god lärmiljö ur elevperspektiv – En multimetodisk studie av femteklassares syn på en god lärmiljö i en finlandssvensk kontext	
Oppublicerad avhandling för magisterexamen i pedagogik	Sidantal (tot.)
Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier	60 (tot. 68)
Referat	
<p>Elever spenderar flera timmar per dag i skola och klassrum. Lärmiljön blir således en viktig plats för elevernas lärande och välbefinnande. Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 uppmärksammar lärmiljöns utformning så att den stöder lärande och välbefinnande. Elever uppmuntras vara delaktiga i planeringen av undervisning och lärmiljö. Hurdan är då en lärmiljö som främjar lärande och välbefinnande enligt elever?</p> <p>Syftet med avhandlingen är att undersöka och få en ökad förståelse för hur elever i årskurs 5 ser på en god lärmiljö. Syftet är vidare att undersöka hur viktiga olika faktorer i lärmiljön är för att eleverna ska lära sig och må bra i skolan. Utifrån detta syfte har två forskningsfrågor formulerats:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hurdan är en god lärmiljö enligt eleverna? 2. Hur viktiga är olika faktorer i lärmiljön för att eleverna ska lära sig och må bra i skolan enligt elever i årskurs 5? <p>Avhandlingens metod är både kvalitativ och kvantitativ. Totalt 34 informanter deltog i studien. Det empiriska materialet i avhandlingen utgörs av elevers teckningar med tillhörande bildbeskrivningar samt resultatet av en webbaserad enkät. Den insamlade data analyserades med en hermeneutisk arbetsgång och resultatet presenteras genom de kategorier som identifierades under analysprocessen samt tabeller som analyserats med SPSS Statistics 27.0.</p> <p>Resultatet visar att en god lärmiljö enligt eleverna präglas av gemenskap och goda människorelationer. Eleverna värdesätter sociala interaktioner med både kompisar och lärare. Elevernas teckningar visar att eleverna uppskattar traditionella klassrum där både digitala och traditionella material används. Vidare möjliggör en god lärmiljö också pauser från undervisningen för återhämtning mellan lektionerna. Av studiens resultat kan man ytterligare konstatera att eleverna värdesätter en trygg och trivsamt lärmiljö, präglad av respekt och acceptans.</p> <p>Denna avhandling bidrar till en ökad förståelse för femteklassares syn på en god lärmiljö. Skolsamhället och lärmiljöer är i en ständig utveckling, och därmed är det viktigt att man fortsättningsvis engagerar och forskar inom detta ämne för att främja alla elevers lärande och välbefinnande.</p>	
Sökord	
Lärmiljö, lärande, välbefinnande, elevperspektiv, triangulering, teckningar, enkät, learning environment, oppimisypäristö	

Innehåll

Abstrakt.....	2
1 Inledning	5
1.1 Bakgrund och val av ämne	5
1.2 Syfte och forskningsfrågor	7
1.3 Avhandlingens disposition	7
2 Teoretisk bakgrund.....	9
2.1 Lärmiljöns olika dimensioner	9
2.2 Lärande och välbefinnande i lärmiljön	14
2.2.1 <i>En god lärmiljö som främjar lärande och välbefinnande.....</i>	<i>16</i>
2.2.2 <i>En hälsosam lärmiljö och dess utmaningar.....</i>	<i>19</i>
3 Metod och genomförande	21
3.1 Syfte och forskningsfrågor	21
3.2 Val av metod.....	21
3.2.1 <i>Hermeneutik som forskningsansats.....</i>	<i>22</i>
3.2.2 <i>Teckning och enkät som datainsamlingsmetod.....</i>	<i>23</i>
3.3 Informanter och genomförande av undersökning.....	25
3.4 Analys av data	27
3.5 Trovärdighet, tillförlitlighet och etiska aspekter	29
4 Resultat.....	31
4.1 Hurdan är en god lärmiljö enligt eleverna?	31
4.2 Hur viktiga är olika faktorer i lärmiljön för att eleverna ska kunna lära sig och må bra i skolan enligt elever i årskurs 5?	44
5 Diskussion	50
5.1 Resultatdiskussion	50
5.2 Metoddiskussion.....	56
5.3 Slutord och förslag till fortsatt forskning	59
6 Litteratur.....	61
Bilagor	66

Tabeller

Tabell 1. Elevernas syn på en god lärmiljö genom teckning presenterat i kategorier.....	32
Tabell 2. Deskriptiv statistik över alla informanter.....	45
Tabell 3. Deskriptiv statistik över frågor enligt könsfördelning: Flickor.....	47
Tabell 4. Deskriptiv statistik över frågor enligt könsfördelning: Pojkar.....	48

Figurer

Figur 1 Elevteckning i kategori A: Människor och relationer (1.7).....	33
Figur 2. Elevteckning i kategori A: Människor och relationer (2.9).....	33
Figur 3. Elevteckning i kategori A: Människor och relationer (1.13).....	34
Figur 4. Elevteckning i kategori B: Aktivt klassrum (2.8).....	35
Figur 5. Elevteckning i kategori B: Aktivt klassrum (2.1).....	35
Figur 6. Elevteckning i kategori B: Aktivt klassrum (1.6).....	36
Figur 7. Elevteckning i kategori C: Mångsidiga material (2.12).....	37
Figur 8. Elevteckning i kategori C: Mångsidiga material (2.11).....	37
Figur 9. Elevteckning i kategori D: Mångsidig symbolik (1.2).	38
Figur 10. Elevteckning i kategori D: Mångsidig symbolik (1.4).	39
Figur 11. Elevteckning i kategori D: Mångsidig symbolik (1.11).	39
Figur 12. Elevteckning i kategori E: Paus från undervisningen (1.1).	40
Figur 13. Elevteckning i kategori E: Paus från undervisningen (2.2).	41
Figur 14. Elevteckning i kategori E: Paus från undervisningen (2.16).	41
Figur 15. Elevteckning i kategori F: Utomhus eller annan plats (2.7).	42
Figur 16. Elevteckning i kategori F: Utomhus eller annan plats (2.4).	42

1 Inledning

I det inledande kapitlet av avhandlingen presenteras bakgrund och val av ämne. Vidare presenteras syftet för avhandlingen och forskningsfrågor som utformats utifrån syftet. Slutligen redogörs för avhandlingens disposition.

1.1 Bakgrund och val av ämne

“Lärande sker i samspel med omgivningen - en interaktionell process - som förekommer i flera skilda miljöer, framför allt de som är betydelsefulla för individen.” (Björklid, 2005, s. 27)

Lärmiljö är ett brett begrepp som innefattar olika faktorer i samspel med varandra. Inom skolsammanhang pratar man bland annat om den fysiska lärmiljön, den pedagogiska lärmiljön samt den sociala lärmiljön. Barn och unga spenderar flera timmar i skolan och klassrum per dag. Lagstiftningen fastställer att elever i grundskolan i årskurs 1–6 har minst 20–25 timmar undervisning i veckan. (Utbildningsstyrelsen, 2014; Utbildningsstyrelsen, 2023). Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 (Utbildningsstyrelsen, 2014, s. 29, hädanefter förkortad till Glgu 2014) beskriver utvecklandet av en lärmiljö som stöder lärande och välbefinnande där flera aspekter tas i beaktande på följande sätt;

Utrymmena ska utvecklas, planeras, utformas och användas så att de är ergonomiska, ekologiska, estetiska och tillgängliga, ljusa, trivsamma, välordnade och rena, de akustiska förhållandena är goda och inomhusluften av god kvalitet. Skolans utrymmen, inklusive möbler, utrustning och redskap ska ge möjlighet att stödja den pedagogiska utvecklingen av undervisningen och elevernas aktiva deltagande. Målet är att eleverna ska ha tillgång till utrymmen, redskap, material och bibliotekstjänster så att de också har möjlighet att studera självständigt. Utöver skolans utrymmen och skolgården ska naturen och den byggda miljön användas i undervisningen. Bibliotek, motions-, konst- och naturcenter, muséer och många andra samarbetspartner erbjuder mångsidiga lärmiljöer. (Utbildningsstyrelsen, 2014, s. 29)

Forskning visar att den fysiska miljöns särdrag har en inverkan på elevers akademiska prestationer, i läsning och skrivning samt matematik vidare stöder lärmiljön även barnets utveckling och socialisation (Barrett, Zhang, Davies & Barrett, 2015; Björklid, 2005).

I läroplanen betonas även elevens delaktighet i skolan. Eleverna uppmuntras till att vara delaktiga i processen av planering av undervisning och lärmiljöer samt skolans verksamhet. Samarbetet ökar bland annat elevernas samhörighet, trygghet och välbefinnande.

(Utbildningsstyrelsen, 2015). Tidigare forskning om goda lärmiljöer där elever deltagit har visat att lärmiljöerna inte kan beskrivas genom endast ett perspektiv. Goda lärmiljöer utifrån elevernas uppfattningar är både i klassrum och utomhus beroende på ämne. Tidigare forskning (se exempelvis Niemi, Kumpulainen, Lipponen & Hilppiö, 2015; Mäkelä, Helfenstein, Lerkkanen och Poikkeus, 2018) bevisar att elever och studerande vill ha moderna lärmiljöer med smidiga bord som går att flytta ihop för grupparbeten men också lämpade för individuellt arbete. Lärmiljöerna skall också sporra för social interaktion. Sahin Kalyon (2020) undersökte tredje- och fjärdeklassares uppfattningar om en god naturvetenskaplig lärmiljö. Eleverna vill helst lära sig i klassrum där de kan använda sig av undersökningsredskap och andra hjälpmedel. I resultatet kunde man se detaljerade bilder på exempelvis jordglob, mikroskop, laboratorieredskap och kemikalier. Barnen lade även fokus på den sociala lärmiljön med att visualisera klasskamrater och lärare i interaktion med varandra. (Kalyon, 2020.)

I media kan vi läsa om olika skolors öden. Skolor stängs och skolor slås samman. Utbildningsanordnare behöver komma på nya lösningar att ordna trygga lärmiljöer som främjar lärande och välbefinnande för alla elever. De senaste åren har skolsamhället präglats av en så kallad byggboom. Skolor har tampats med gammalmodiga miljöer där ventilationsproblemen främst har varit ett faktum. Nybyggnader och renoveringar har resulterat i att lärmiljöerna har flyttats från vanliga skolbyggnader till baracker. (Levo & Ekholm, 2021; Lamppu, 2016.) Denna avhandling undersöker synen på en god lärmiljö. Ett sätt att undersöka synen på god lärmiljö är att fråga de som lär sig i skolorna – alltså eleverna själva. Avhandlingens officiella precisering av syfte och forskningsfrågor presenteras närmare i *1.2 Syfte och forskningsfrågor*. Det personliga motivet för avhandlingens tema grundar sig i ett intresse för utvecklandet av lärmiljöer. Lärmiljöer för mig kan omfatta allt från uteplatser, bordens utformning till interaktion elever eller lärare emellan och kan således tolkas på olika sätt. Jag har alltid varit av den åsikten att undervisning och lärande är så mycket mera än bara ett traditionellt klassrum med elever vid sina bord. Den sociala interaktionen, de materiella resurserna och de psykologiska faktorerna spelar en betydande roll i samspel med den fysiska miljön. Oftast är det läraren som efter en skoldag organiserar om klassrummet i olika bordskonstellationer. Jag vill undersöka närmare hur elever tänker kring lärmiljöer samt ser på en god lärmiljö. Idén till avhandlingen är inspirerad av en uppgift i lärarutbildningen under kursen Didaktik I, där vi studerande fick i uppgift att teckna en god lärmiljö. Vi presenterade teckningarna och diskuterade lärmiljöer i mindre grupper. Uppgiften ingick i ett forskningsprojekt lett av Gunilla Karlberg-Granlund och Eva Ahlskog-Björkman om estetiska lärprocesser. I Emma Stenlunds

(2019) pro gradu-avhandling, ”Uppfattningar om den goda läraren - En kvalitativ studie om en estetisk arbetsmetod i lärarutbildningen”, kan man läsa mer om projektet och resultat från studien. I denna avhandling vill jag dels fördjupa mig i elevernas tankar om lärmiljöer, dels få en förståelse för hur de vill att lärmiljön skall se ut så att lärande stöds och att de mår bra i skolan. Hur skulle det se ut ifall elever fick vara med och ge sina perspektiv på lärmiljön och deras lärande samt välmående i den? I och med det kunde denna avhandling fungera som riktlinje för eller inspiration till när lärare utformar lärmiljöerna tillsammans med sina elever. Vidare kunde denna avhandling också fungera som riktlinje för eller inspiration till att inkludera barnen i planeringen av skolor med arkitekter och andra ansvariga vid skolplanering. Barns röster hörs sällan i planeringsfasen av en skola. I forskning (se till exempel Ghaziani, 2008) där barns röster har hörts har det visat att barn sitter på en bred kunskap om skolmiljön och att deras åsikter är viktiga för utvecklandet av miljön.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med avhandlingen är att undersöka hurdan syn elever i årskurs 5 har på en god lärmiljö. Syftet är vidare att undersöka hur viktiga olika faktorer i lärmiljön är för att eleverna ska lära sig och må bra i skolan.

Utgående från syftet har följande forskningsfrågor formulerats:

1. Hurdan är en god lärmiljö enligt eleverna?
2. Hur viktiga är olika faktorer i lärmiljön för att eleverna ska lära sig och må bra i skolan enligt elever i årskurs 5?

1.3 Avhandlingens disposition

Avhandlingen delas in i fem kapitel. I det första kapitlet, *inledning*, diskuteras bakgrund och val av tema. I inledningen synliggörs även motiv för avhandlingen. Det andra kapitlet, *teoretisk bakgrund*, redogör för avhandlingens teoretiska ramverk. I det teoretiska ramverket lyfts tre centrala delar fram. Dessa delar lägger fokus på hur begreppet lärmiljö skall förstås, tidigare forskning om elevers röster kring lärmiljö och vad som kännetecknar en ”god” lärmiljö. Tredje kapitlet, *metod och genomförande*, redogör för vilka metoder och vilken forskningsansats som

använts i studien för avhandlingen. I metodkapitlet får läsaren också ta del av hur datainsamlingen har gjorts och hur data analyserats. Resultatet i avhandlingen presenteras i fjärde kapitlet, *resultat*. Resultatet presenteras i form av figurer av teckningar och tabeller. I det sista och femte kapitlet, *diskussion*, diskuteras resultatet och metoden tillsammans med det teoretiska ramverket i avhandlingen. Avslutningsvis presenteras även förslag till fortsatt forskning.

2 Teoretisk bakgrund

Detta kapitel presenterar komplexiteten av begreppet lärmiljö. Den teoretiska bakgrunden ger läsaren en grund för hur begreppet lärmiljö, utifrån denna avhandling, skall förstås. Vidare lyfts tidigare forskning kring elevers röster om lärmiljöer upp. Slutligen diskuteras utvecklandet av goda och hälsosamma lärmiljöer.

2.1 Lärmiljöns olika dimensioner

I engelskan används begreppet "learning environment", vilket har influerat det svenska begreppet *lärmiljö*. Begreppet lärmiljö introducerades i Finland under det tidiga 1990-talet. Utvecklingen av begreppet fokuserade och fokuserar än idag på att utveckla olika verktyg för lärande i läroanstalter och även utanför läroanstalter (Aksovaara & Maunonen-Eskelinen, 2013). Glgu 2014 beskriver begreppet lärmiljö som en plats där lärande sker. Med hjälp av olika miljöer där lärande sker bildas en mångsidig undervisning och en didaktisk helhet. Lärande sker med hjälp av olika grupsammansättningar, material, redskap och aktiviteter. Vanligtvis när man pratar om miljö hänvisar man till omgivningen och det som finns runt oss, natur, djur och människor i samverkan med varandra. Begreppet *miljö* avser både fysiska, sociala och kulturella egenskaper. Egenskaperna är i sin tur i ett ständigt samspel med varandra vilket gör att de kan vara svåra att urskilja. I Nationalencyklopedins (u.å) definition av miljö synliggörs även inre och yttre miljö medan Björklid (2005) benämner dessa objektiva och subjektiva miljöer. Yttre eller objektiva miljöer omfattar exempelvis fysiska rum, inredning och ventilation medan inre (subjektiva) miljöer avser den miljö som individerna upplever exempelvis känslor och trivsel. (Björklid, 2005 s. 29; Nationalencyklopedin, u.å). Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel & Särkkä (2007) betonar vikten av lärmiljön som en plats där människor interagerar, vilket bidrar till inläring. Lärmiljöer i skolsammanhang stöder differentiering där elevers individuella och gemensamma lärande och utveckling sätts i fokus. Kommunikation och delaktighet stöds av välplanerade lärmiljöer, såsom fysiska lärmiljöer och sociala lärmiljöer. (Glgu, 2014). Vidare framkommer begreppen studie- och undervisningsmiljö inom samma kontext. Studiemiljö som term framhäver verksamheten som målmedveten där eleven arbetar med att processa och tillämpa nya saker. Studiemiljön har formats för att möjliggöra elevens lärande. Undervisningsmiljö fokuserar däremot på lärarcentrisk undervisning och de ramar som

formar undervisningen. Läraren använder sig av miljöns olika resurser som möjliggör lärande. (Manninen et al., 2007, s. 11).

Manninen et al. (2007) åskådliggör problematiken i associationen av begreppet lärmiljö. För en arkitekt kan lärmiljö betyda skolbyggnad medan för en utomhuspedagog betyder lärmiljö exempelvis naturen. Lärmiljöer kan kategoriseras med hjälp av fem olika perspektiv. Dessa perspektiv är fysisk miljö, social miljö, teknisk miljö, lokal miljö och didaktisk miljö (Manninen, 2007, sid. 36).

Den *fysiska lärmiljön* förknippas med en plats, ett utrymme eller en byggnad. Den fysiska platsen är i sin tur indelad i mindre rum eller har avancerad arkitektur. Vid skolplanering blir rumsindelningarna betydande för kunskapsförmedlingen. Rummen ska främja möjligheten till grupparbeten och gruppdiskussioner liksom även till individuella arbetet. Inom det fysiska perspektivet ser man på miljön genom att beakta hälsa, komfort, trygghet och trivsel. Det vill säga man undersöker bland annat ljud- och ljusinsläppen, utrymmen där mobbning kan ske och möjligheter till fysisk aktivitet. Det andra perspektivet lyfter fram lärmiljön som en social växelverkan. Den *sociala lärmiljön* främjar sammankomster av olika grupper och kommunikation, vilka är byggstenar för lärande. Det sociala perspektivet hänger starkt ihop med humanistisk psykologi som omfattar respekt och förtroende bland människor. Manninen et al. (2007) lyfter fram Malcolm Knowles modell om olika synsätt som berör lärmiljöns anda. Modellen beskriver olika klimat som stöder lärande som kan identifieras i en social lärmiljö. Exempelvis på dessa är ömsesidig tilltro till varandra (elev-lärare) så att inläringen effektiviseras och ett uppmuntrande klimat där eleverna stöder varandra men också finner stöd och uppmuntran hos läraren. Lärmiljö kan också ses ur ett *tekniskt perspektiv*, lärmiljön blir således *virtuell*. Den virtuella lärmiljön innefattar undervisning och utrymmen som använder sig av teknologi, informations- och kommunikationsteknik som stöder inläringen. Webbplatser, appar och teknikprylar är regelbundet återkommande i en virtuell lärmiljö. I läroplanens femte kompetensområde, digital kompetens, betonas användningen av digitala hjälpmedel. Eleverna uppmuntras använda teknologi på ett ansvarsfullt och tryggt sätt för att främja lärande och välmående (Utbildningsstyrelsen, 2014). Det fjärde perspektivet, det *lokala perspektivet*, har fokus på lärmiljöer utanför skolans väggar och områden. Lärmiljön flyttas således till andra platser exempelvis simhallen, museet eller en annan stadsmiljö. Undervisningen sker i så autentiska miljöer som möjligt som sedan kan utgöra en del av den lärandes liv i framtiden. Manninen (2007) lyfter fram lokala perspektivets betydelse med exemplet att lära sig att simma i vattnet i stället för teoriundervisning, om hur man simmar, i

ett klassrum. Lärmiljön ur ett *didaktiskt perspektiv*, eller en *pedagogisk lärmiljö*, betonar lärarens roll och yrkesskicklighet. Det didaktiska perspektivet grundar sig på hur läraren bygger upp en lektion och vilka inlärningsstrategier som används. Didaktiken innefattar bland annat val av olika studiematerial i undervisningen och val av olika övningar som anknyter till människans sinnen vid inläring. Genom att ta i beaktande olika inlärningsstilar, lärprocesser och strategier samt pedagogiska utmaningar bildar lärmiljön en didaktisk helhet. (Manninen et al., 2007, ss. 36–41.). Lenz Tagutchi (refererad i Svanbäck-Laaksonen, 2022, ss. 9–10) ser den pedagogiska lärmiljön utifrån två synsätt, i form av en synlig och osynlig pedagogisk lärmiljö. Den synliga pedagogiska lärmiljön innefattar klassrummets utformning och material medan den osynliga innefattar förhållningssättet till eleverna men även till den materiella miljön. Dessa två synsätt påverkar vidare hur undervisningen ser ut samt hur den materiella miljön används.

Miljöpsykologi är ett brett forskningsfält som studerar olika områden som till exempel samhällsplanering, arkitektur, pedagogik och sociologi. Miljöpsykologin studerar människors psykologiska relationer med miljön - vilka förutsättningar ger den fysiska, sociala, kulturella och samhälleliga miljön för människans utveckling och lärande? Miljöpsykologin utvecklades i och med att man hade svårigheter med att förklara psykologiska problem. Därefter började man mer forska i miljöns betydelse. Genom ett interaktionistiskt synsätt studerar miljöpsykologin dynamiken mellan människa och miljö. Människan påverkar och påverkas av miljön. Björklid (2005, s. 33) menar att människan utvecklas genom att undersöka miljön och därmed också utvecklar samt förändrar både den fysiska och sociala miljön. Miljöns roll i samspelet är att påverka människans utveckling och förändring genom att sätta gränser men också genom att ge förutsättningar för utvecklingen. Detta dynamiska samspel samvarierar med individens egenskaper vilket innebär att den upplevda miljön är individuell och alla har således en unik bild av miljön och omvärlden. (Björklid, 2005, Nationalencyklopedin, u.å). I denna avhandling riktas fokus på hurdan en god lärmiljö är som främjar lärande och välbefinnande.

Elevers röster i tidigare forskning om lärmiljöer

Niemi, Kumpulainen, Lipponen och Hilppiö (2015) undersökte genom aktionsforskning tredjeklassares perspektiv på den upplevda pedagogiken i klassrummet. Syftet med studien var att få ta del av elevernas perspektiv och erfarenheter för att kunna utveckla den pedagogiska praxisen tillsammans med eleverna. Det insamlade data i studien bestod av elevers foton, videoinspelningar och diskussioner med lärare och elever. I Niemis et al. studie valde eleverna

att framhäva bland annat vikten av tid och rum i klassen. Eleverna ville hellre arbeta med gruppprojekt på golvet eller i korridoren vid andra bord än att ordna om pulpeterna för att bygga ett större arbetsbord. De otympliga borden hämmade samarbete och diskussioner. Kollaborativt arbete förutsatte att eleverna kände en känsla av tillhörighet, som var viktigt för klimatet i klassen. Eleverna gav stöd och hjälpte varandra med uppgifter. Slutsatsen i studien var att lärares egna antydanden kring pedagogiken i klassen kunde ses med nya ögon och vidareutvecklas. Läraren fick större förståelse över klassrummets möjligheter, vilket ledde till bland annat nya och smidigare arrangemang av den fysiska miljön och pedagogiken utvecklades.

I en annan studie (Mäkelä, Helfenstein, Lerkkanen & Poikkeus, 2018) sattes fokus på gymnasieelevers medverkan i utvecklandet av deras egna lärmiljöer så att de lämpar sig till nutida möjligheter inom lärande och välbefinnande. I undersökningen deltog både interna parter bland annat lärare, elever och skolans administrativa personal samt externa parter bland annat forskare och experter inom design. Datainsamlingen bestod dels av kvalitativa data dels kvantitativa data i form av designaktiviteter, diskussioner av feedback, enkäter och utvärdering av experter inom design. Resultaten bevisade att eleverna betonar vikten av en lärmiljö som stöder gemenskap men också där man kan arbeta och studera individuellt. Flexibilitet och funktionalitet kom fram som en viktig del av en lärmiljö. Eleverna föredrar stora och ergonomiska bord och stolar framom triangelformade bord som framkom i studien. Liknande resultat kan man se i Niemis (2015) studie. I resultaten framkom det även tydligt att gymnasieeleverna föredrar nya utrymmen. Eleverna önskade sig få nya, renoverade, utrymmen som var motiverande och inspirerande. Däremot ville eleverna fortfarande använda de traditionella läromaterialen tillsammans med nya material som används med hjälp av teknologin. Den lärarledda undervisningen kom att vara den undervisningsmetoden som gymnasieeleverna mest föredrog. Elevernas åsikter om och medverkan i att utveckla uteutrymmen var bristfällig. Mäkelä uppmärksammar i sin studie att gymnasieelever sitter ofta inne under rasten och mellan lektionerna och känner därmed att utveckla uteutrymmen inte är relevant. (Mäkelä, 2018.)

Liknande studie gjordes även år 2014 (Mäkelä, Kankaanranta & Helfenstein, 2014) där fokuset låg på grundskoleelever och deras syn på skolmiljön samt hur den påverkar lärandet och välmående. Empirin samlades genom designverkstäder och via frågeformulär. Informanterna som deltog i studien gick i årskurserna 2, 4, 6 och 8. Studien delades vidare in i tre fokusområden; allmänt välmående, lärande och undervisningssituationer samt

användningen av lärmiljön och material. Resultaten jämfördes mellan årskurserna och mellan könen. Trygghet och säkerhet i skolmiljön värderades högre av flickor än pojkar i enkäten även om det senare framkom regelbundet i gruppdiskussionerna där både flickor och pojkar deltog. Elever i samtliga årskurser värderar kompisar som betydelsefulla och poängterar därtill även rasters och vilans betydelse. Enligt elever blir lärandet ouppnåeligt när koncentrationen brister exempelvis på grund av trötthet. Inom undervisnings- och lärandesituationer var lärarledd undervisning högt värderad. Samtliga elever värdesätter lärarens yrkesskicklighet att ordna mångsidig undervisning. Grupparbeten eller arbeten i par värderas högre än individuellt arbete. Eleverna i årskurs 8 värderar individuellt arbete lägst av alla årskurser medan eleverna i årskurs 2 hade högst medeltal för individuellt arbete. Dock kunde personliga preferenser urskiljas i gruppdiskussionerna. I de olika modeller som eleverna byggde ihop under verkstäderna framkom flera teknologiska verktyg men även traditionella skolböcker och annat material. Pojkarna värderade teknologi högre än flickor. Ju högre upp i årskurserna desto högre värdering av teknologiska hjälpmedel identifierades. Lärmiljömodellerna som byggdes visade blandningar av både nya och gamla möbler och inredning. I enkätsvaren var estetikens betydelse inte direkt högt värderad däremot lade eleverna stor vikt på att göra lärmiljömodellerna tilltalande gällande estetiken och inredning. Modellerna påvisade en stor variation på miljöer där elever lär sig. Elevernas lärmiljöer fanns på stränder, i bibliotek, i ICT-klassrum och på teater bland andra ställen.

Ghaziani (2008) uppmärksammar barnens röster i design av skolor i sin litteraturöversikt. I sin studie har hon utgått från tre kartläggningar från Storbritannien där barns röster i utformning av skolor har hörts. Studierna inkluderade i litteraturöversikten är representerade av barn i lågstadiet och högstadiet. Ghaziani gestaltar skolmiljöns fysiska egenskaper i sex kategorier som framkom i resultaten av de tre kartläggningarna. Dessa kategorier är inomhusutrymmen (interiör), komfort och kontroll, aktivitetsutrymmen, natur och friluftsliv, faciliteter och utomhusplatser (exteriör). I inomhusutrymmen önskas färgglad inredning med mattor och mjuka möbler. Inomhusutrymmena skall vara rena och ha stora ytor för att möjliggöra olika arbetssätt. Inom kategorin komfort och kontroll lyfter Ghaziani fram olika aspekter av en hälsosam miljö där ventilationen och inomhusluften är av bra kvalité samt där ljuset, både lampor och naturligt ljus, är lämpligt för arbete och undervisning. För aktivitetsutrymmen i skolmiljön önskar barn att utrymmen både är skapade för lek och vila. Vid utformning av natur- och friluftslivet vid skolan önskar barn få uteplatser som är intressanta och mångsidiga med olika trädgårdar och djur. Vidare uppmärksammas även att naturen skall

vara tillgänglig inifrån skolan exempelvis med fönster så att bytet av årstider kan undersökas i undervisningen utan att behöva gå ut. I kartläggningarna framkom flera faciliteter som barn önskar i sin skol- och lärmiljö. Faciliteter som lyfts fram är bland annat smidiga bord och stolar, möjlighet till ljudsystem, mångsidig lek- och spelutrustning för olika åldrar, lätt tillgänglighet för att dricka vatten och tillgänglighet att använda toaletter med bra lås. Sist lyfts även exteriören på skolgården fram. Barn vill bland annat se en färgglad skola med en välgjord port för skolbyggnaden. (Ghaziani, 2008.)

2.2 Lärande och välbefinnande i lärmiljön

Lärande är ett komplext begrepp med olika definitioner. Hur en individ tar åt sig kunskap eller lär varierar beroende på individ. Inläringen är beroende av individens personlighet och hens förutsättningar i lärandesituationen. Lärandet refereras till både intellektuella och manuella färdigheter exempelvis att läsa och att cykla (Säljö, 2017). Vidare kan lärande också ses utifrån det formella lärandet, vilket inbegriper det målinriktade lärandet i utbildning, och det informella lärandet som kan ske medvetet eller omedvetet baserat på exempelvis erfarenheter i vardagslivet (Ellström, Gustavsson & Larsson, 1996). von Wright (2011) beskriver lärandet som en process, det vill säga ett tidsförlopp, där man går från att prova till att behärska eller från att ha en aning till att uppnå en säkerhet om det man önskar lära sig.

I stora drag kan lärande delas in i fyra traditionsenliga perspektiv. Säljö (2017) gestaltar lärande genom fyra perspektiv: behaviorismen, det kognitiva perspektivet, pragmatismen och det sociokulturella perspektivet. Dessa perspektiv har kommit att influera skolan och hur undervisningen arrangerats genom åren. Inom det *behavioristiska perspektivet* speglas begreppen inläring och utveckling i varandra. När människan lär sig, utvecklas hon. Repetition sätts i fokus och blir den främsta inlärningsmetoden inom behaviorismen. Beteendet, vilket också framkommer i namnet (*eng: behaviour*), blir således en betydande del inom det behavioristiska lärandeperspektivet. Lärande utifrån det *kognitiva perspektivet* lägger fokus på reflekterande och metakognition – reflektion om sitt eget lärande och egen kunskap (Alexandersson & Swärd, 2015). Inom kognitivismen drar man paralleller mellan individen och datorn. Individen hämtar och lagrar information och processar informationen i hjärnan. Det som till stor del influerat synen på lärande inom utbildning och skola är Piagets teori om kognitiv utveckling. Piaget konstaterar att den kognitiva utvecklingen kan delas in fyra stadier, från

nyfödd tills hen är vuxen. Det tredje synsättet på lärande, *pragmatismen*, ser lärande som en process där människan går från att observera till att handla. I handlingen utvecklas en erfarenhet vilket leder till begriplighet. John Dewey är ett bekant namn inom pragmatismen. Dewey myntade begreppet *learning by doing* vilket har influerat synen på lärande i bland annat skolvärlden. I stället för att kunskapen kommer från någon annan är det eleven, som står i centrum, som konstruerar kunskapen genom lärandeprocessen. (Alexandersson & Swärd, 2015).

Det teoretiska ramverket i denna avhandling grundar sig på det sociokulturella perspektivet på lärande. Utifrån det sociokulturella perspektivet ser man på lärande som ett samspel mellan individerna och miljön (Säljö, 2017). Elever och lärare befinner sig ett samspel och påverkar därmed varandra och påverkas av den miljö samt kultur de är en del av. Lärande sker inom olika sammanhang och på olika sätt (Svanbäck-Laaksonen, 2022). Teoretikern Vygotskij är ett välkänt namn inom det sociokulturella perspektivet på lärande. Vygotskij, likaså Dewey, var intresserad av frågor som berörde den mänskliga interaktionens betydelse för lärande. Vygotskij menade att människans lärande och utveckling förändras med de förutsättningar och gränser miljön och kulturen erbjuder (Tegström, 2014, s. 15). Säljö (2013) menar att lärande kan, utifrån det sociokulturella perspektivet, förstås som en nyfikenhet på hur människor tillägnar sig kunskap och färdigheter som de deltar i. I ett sociokulturellt perspektiv uppmärksammas även *artefakter* i miljön som stöder människans agerande. Artefakter beskrivs som hjälpmedel för lärande i miljön. Artefakterna kan vara materiella som möbler, verktyg eller material men också kommunikativa såsom ramsor och symboler i ett klassrum. Artefakter används för olika motiv i undervisningen och benämns som primära, sekundära och tertiära artefakter. (Tegström, 2014, ss. 19–20.)

Det är känt att lärande och välbefinnande hänger ihop. En välmående och glad elev tenderar att prestera bättre akademiskt. Begreppet välbefinnande är svårdefinierat och kan ses ur flera olika perspektiv. Hur en människa definierar välbefinnande behöver inte betyda att en annan människa ser välbefinnande och att må bra på samma sätt. Nationalencyklopedin (u.å) definierar välbefinnande som *känsla av att må bra*. I litteratur kan man möta välbefinnande som definition av exempelvis allmän lycka eller välbefinnande som en del av den fysiska och psykiska hälsan. Seligman (2011) har skapat en välkänd metod för att förklara välbefinnande och lycka. Metoden kallas PERMA-modellen. PERMA-modellen är en akronym som består av fem kärnkomponenter; positiva känslor (eng. positive emotions, P), engagemang (eng. engagement, E), positiva relationer (eng. positive relationships, R), meningsfullhet (eng.

meaning, M) och bedrift (eng. accomplishment, A). Komponenterna i PERMA-modellen är delar som människan strävar efter genom den inre motivationen och dessa bidrar till välbefinnande (Madeson, 2017).

Woolf och Digby (2021) menar att elever som är glada och välmående har en tendens att kunna utveckla och förbättra koncentration, motivation och energinivåer, att kunna hantera och utveckla färdigheter för livet, att kunna bygga och upprätthålla bättre relationer, att kunna lyckas med att övervinna svårigheter och att kunna genomföra akademiska studier framgångsrikt. Vidare har forskning visat att främjande av elevers välbefinnande också har en inverkan på andra elevrelaterade resultat exempelvis mental hälsa, uppförande och självkänsla. Främjande av välbefinnande kan integreras i alla skolämnen, i den dagliga verksamheten och kulturen. Personal på skolan utvecklar färdigheter för att främja välmåendet också utanför klassrummet, så som i korridorer och på skolgården. I klassrummet ska välbefinnande främjas genom ett tryggt och varmt klimat där acceptans, respekt och samhörighet skapar en klassrums- och skoletik (Woolf & Digby, 2021.)

Även Myllynen (2022) lyfter fram viktiga byggstenar i en välmående skola för elever i sin kolumn för tidningen *Läraren*. Bemötandet är den första byggstenen som räknas upp. Bemötandet är viktigt för att barnet ska känna sig uppskattat. De ska få känna att de hör till gemenskapen på skolan. Bemötandet skall också prägla kollegiet och arbetsgemenskapen för att upprätthålla en välmående skolmiljö. I en välmående skola ska eleverna få känna att dom tillhör och är delaktiga i sin skolvardag. De ska få känna att “det här är min skola”. Flexibel undervisning är även något som genomsyrar en välmående skola. Undervisningen skall anpassas efter elevernas förutsättningar. (Myllynen, 2022.)

2.2.1 En god lärmiljö som främjar lärande och välbefinnande

Valsö och Malmgren (2019, s. 158) diskuterar begreppet *god lärmiljö* och vad som karakteriserar en *god lärmiljö*. Den goda lärmiljön kännetecknas av inklusion, gemenskap och alla elevers delaktighet. Genom dessa skapas en miljö där eleverna utvecklas tillsammans och där olikheter betraktas som en tillgång i klassrummet. (Myllynen, 2022; Valsö & Malmgren, 2019). Barn som är bekräftade och delaktiga presterar bättre (Skolverket, 2021). Målet är att skapa en funktionell och varierad miljö där alla unika förutsättningar för lärande blir delaktiga. Karlberg-Granlund (2023) skriver att elever upplever lärande som meningsfullt och glädjefyllt när undervisningen anpassas till elevers egna nivåer. Undervisning som utgår från elevernas

egna erfarenheter och förutsätter elevers begriplighet för skola och lärande. En flexibel och varierad lärmiljö ger möjlighet och skapar förutsättningar för individuella behov i klassen. En flexibel och varierad lärmiljö kan utformas i klassrum, korridorer eller andra delar av skolan. Flexibla lärmiljöer möjliggör en mångsidig och pedagogisk undervisning med olika arbetsmoment. (Boverket, 2021). Fysiska miljön skall kunna erbjuda platser för social interaktion men också platser där man kan dra sig undan andra och kunna vara för sig själv. Idag renoverar och bygger allt fler skolor miljöer där flexibilitet syns genom att inkludera möbler som kan förändra klassrummets utformning under dagen. Dessa möbler möjliggör för individuellt arbete exempelvis genom flyttbara väggar men också grupparbeten genom flyttbara och hopsättbara bord (Levo & Ekholm, 2021). Boverket (2021) förklarar att det är viktigt att lärmiljöerna används för de det är avsedda för. De miljöer som är avsedda för individuellt arbete och koncentration ska kunna ge lugn och ro och ha så lite störningsmoment som möjligt. De miljöer som i sin tur är avsedda för interaktion och grupparbeten ska ha en större rumsyta med större bord och fler stolar.

En god lärmiljö förutsätter att eleverna förstår miljön och undervisningen. När olika platser används för samma ändamål kan det bli utmanande att ställa om beteenden. Raster utomhus blir betydande dels för prestationen, dels för återhämtning. Valsö och Malmgren (2019) diskuterar betydelsen av arkitekturen i skolmiljön och dess påverkan. Miljöer med hög stimuli påverkar vår stressnivå och försämrar koncentrationen medan miljöer med låg stimuli och komplexitet gör oss uttråkade och påverkar kreativiteten negativt. Arkitekturen skall också möjliggöra platser där ljud och ljus kan regleras för att minska på oro och påfrestning. (Valsö & Malmgren, 2019).

Trivsel och trygghet är viktiga byggstenar vid utformandet av en god lärmiljö. I lagen om grundläggande utbildning 29§ (30.12.2013/1267) framkommer att elever som deltar i undervisning har rätt till en trygg studiemiljö. Eleverna ska känna sig trygga och känna att de blir respekterade utifrån sina individuella förutsättningar. Trivsel och trygghet i det sociala klimatet bidrar till att eleverna vågar göra sin röst hörd och vara sig själva (Skolverket, 2021). Miljöerna ska främja trivsel och trygghet i hela skolan, så som klassrum, korridorer, skolgård och så vidare. De individuella behoven behöver tas i beaktande vid planeringen av miljön. På så sätt ska miljön sporra eleven till lärande och upprätthålla motivationen samt trygghet i skolan. (Glgu, 2014). För främjandet av tryggheten, ordningen och trivseln i skolan godkänner utbildningsanordnaren en ordningsstadga som tillämpas där undervisning sker. Ordningsstadgan omfattar regler och praktiska åtgärder som skall trygga miljön samt

beskrivningar av hur miljön skall användas och hur man rör sig i skolan. Beskrivning av föremål eller ämnen som äventyrar säkerheten samt deras användning och förvaring skall även framkomma i den godkända ordningsstadgan för skolorna.

Forskning om barn med funktionsvariationer (Nilholm & Alm, 2010) visar att tydliga ramar och regler är betydelsefulla för ett inkluderat klassrum. Med hjälp av struktur i skolvardagen vet eleven hur skoldagen ser ut och vad som förväntas av eleven samt skolans regler och hur man ska visa respekt till andra i lärmiljön. Vanor och rutiner används ofta i skolmiljöer och klassrum. Att skoldagens start, lektionsmomenten eller lektionsövergångarna ser likadana gör att eleverna bättre kan fokusera på innehållet i lektionen. Vanor och rutiner är automatiserande beteenden som kräver lite energi. Genom att eliminera komplexiteten i elevens omgivning kan fokus lättare flyttas från att försöka förstå en komplex miljö till att fokusera på inläringen. (Nilholm & Alm, 2010.)

Klassrummen har en stor betydelse eftersom de är de centrala inlärningsutrymmena i skolan (Barrett m.fl., 2015). När lärare utformar lärmiljöer, mer specifikt klassrumsmiljöer, förväntas elever inte ifrågasätta möbleringen. Möbleringen har för det mesta ett bestämt syfte, ofta att läraren vill ha kontroll. Lärare arrangerar klassrummet så att de kan hålla ögonkontakt, ha koll på eleverna och undvika störningsmoment (Jedeskog, 2007). Klassrumsmiljön för yngre elever är mer individuellt anpassad än för äldre elever. De yngre eleverna har bord med egna lådor att förvara material i medan äldre elever har skåp utanför klassrummet. Stolar och annan inredning anpassas också mer för de yngre eleverna i hemklassrummen. Klassrummen för de yngre är ofta mer inredda med färger och möblemang, detta eftersom de yngre eleverna har ett hemklassrum till skillnad från de äldre eleverna. Äldre elever kan byta klassrum flera gånger per dag. Jedeskog uppmärksammar skillnaderna mellan klassrummen för yngre och äldre elever genom utsmyckningar på väggar. I de yngre elevers klassrum finns bland annat spår av deras lektionsaktiviteter, så som konstverk och projekt på väggarna. I klassrum för yngre elever finns det ofta almanackor och bilder på årstider på väggarna som eleverna och läraren tillsammans använder under exempelvis morgonsamlingar. Dessa identifikationsobjekt hjälper de yngre barnen att anknyta till ett sammanhang (Jedeskog, 2007). Klassrumsväggarna för de äldre eleverna är oftast inredda med anonyma tavlor och neutrala färger.

Klassrummens möblering styr undervisningen och arbetsformerna. I helklassundervisning är det vanligt att se eleverna enskilt placerade i rader med ansiktet mot tavlan. Denna typ av möblering stöder kommunikation, som är betydande i

helklassundervisning. Läraren kan ha ögonkontakt med eleverna och har lättare att uppmärksamma om en elev inte hänger med. Spontana och påbjudna interaktioner elever sinsemellan däremot, begränsas när eleverna sitter i rader. Rader gynnar den andra vanliga arbetsformen, individuellt arbete. Elever får arbeta enskilt och störs inte av klasskamrater. Gruppmöbleringar, exempelvis i form av horisontella rader eller parvis möblerade bord, bidrar till interaktion mellan elever. Eleverna har då en klasskamrat bredvid sig att samtala och samarbeta med. Gruppmöbleringar behöver däremot inte nödvändigtvis betyda att undervisningen styrs av grupparbeten och samarbete. Undervisningen styrs av individuella arbetsmetoder även om borden möblerats i gruppmöbleringar. Möbleringar i de yngre elevers klassrum är sällan slumpmässiga. Läraren tänker noga igenom och tillgodoser alla elevers individuella behov och utformar klassrummet enligt dessa. (Jedeskog, 2007).

2.2.2 En hälsosam lärmiljö och dess utmaningar

Tidigare i kapitlet diskuterades välbefinnande och hur det påverkar exempelvis lärande. Välbefinnande kan ses som en del av den fysiska hälsan som i sin tur påverkas av miljön runt om en. I media har det på senaste tid framkommit hur skolor står inför allvarliga utmaningar med att kunna erbjuda elever en skola med god inomhusluft och ventilation. Enligt 33§ och 34§ (738/2002) i arbetarskyddslagen framkommer det att arbetsgivare skall erbjuda en arbetsplats med tillräcklig och god inomhusluft. Vidare skall arbetsplatsen kunna erbjuda en effektiv och ändamålsenlig ventilation. Lamppu (2016) lyfter fram detta problem i sin artikel *Hundratala skolor har dragits med dålig inomhusluft* för Svenska YLE. I en kartläggning av YLE framkommer att av de 800 rektorer eller fastighetsansvariga som deltog i enkätundersökningen är det runt 200 skolor som lider av/har lidit av mögel- eller fuktskador. Ungefär 400 skolor lider av dålig inomhusluft och ventilationsproblem. Kjellberg och Hygge (2011) lyfter fram konsekvenser av dålig luftkvalité, den direkta och den indirekta effekten. Den direkta effekten av dålig luftkvalité försämrar elevernas inläring exempelvis att eleverna blir trötta. Den indirekta effekten av försämrad luftkvalité visar sig i elevernas hälsa, så som astma och allergier. De indirekta effekterna kan i sin tur påverka elevens skolgång under ett längre tidsförlopp genom högre frånvaro på grund av sjukdom. Under 2021 kom Svenska YLE ut med en artikel om Svenskfinlands byggboom i skolor. Största delen av kommunerna i Svenskfinland hade planer på nybygge eller större renoveringar där problem med inomhusluften låg som orsak.

Förutom god inomhusluft ville utbildningsansvariga också se flexibla arbetsutrymmen i de nya skolorna (Levo & Ekholm, 2021).

I ett klassrum förekommer det olika ljud som tillsammans bildar brusljud i klassen. Dessa olika ljud kommer från lärares och elevers diskussioner, ljud från steg och fläktar eller ventilation samt i vissa fall även från trafiken utanför skolbyggnaden. Störningar i ljudmiljön kan komma att påverka elevernas inläring negativt likaså även samspelet mellan lärare-elev. Det skall vara möjligt att kunna uppfatta ljud eller höra vad någon säger utan någon större ansträngning i lärmiljön. Störningar i ljudmiljön påverkar eleverna genom att de har svårare att koncentrera sig, de har svårt att höra vad läraren säger och kan inte tolka och lagra informationen och att deras kognitiva färdigheter utvecklas sämre. En bullrig miljö påverkar både minnet och inläringen. Läroplanen (Glg, 2014) betonar att de akustiska förhållandena ska planeras och tillgodose för elevens inläring. Bullret i ljudmiljön som påverkar lärare-elev leder till att det uppkommer fler avbrott i undervisningen, minskad kommunikation mellan lärare-elever och högre ansträngning vilket senare leder till trötthet för båda parterna. (Kjellberg & Hygge, 2011).

3 Metod och genomförande

Detta kapitel redogör för avhandlingens metod och genomförande. Inledningsvis presenteras syftet och forskningsfrågorna för studien. Därefter behandlas val av metod, studiens informanter och genomförande samt analys. Slutligen diskuteras studien utifrån kvalitetsaspekter.

3.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med avhandlingen är att undersöka hurdan syn elever i årskurs 5 har på en god lärmiljö. Syftet är vidare att undersöka hur viktiga olika faktorer i lärmiljön är för att eleverna ska lära sig och må bra i skolan.

Utgående från syftet har följande forskningsfrågor formulerats:

1. Hurdan är en god lärmiljö enligt eleverna?
2. Hur viktiga är olika faktorer i lärmiljön för att eleverna ska lära sig och må bra i skolan enligt elever i årskurs 5?

3.2 Val av metod

Eftersom avhandlingens syfte är att ta reda på elevers syn på en god lärmiljö så grundar den sig främst på en kvalitativ forskningsmetod. Kvalitativa metoder ger svar på hur något sker eller uppfattas till skillnad från kvantitativa metoder som ger svar på hur mycket av ett visst slag. Den kvalitativa forskningen riktar sig till en mindre skara informanter eller händelser där forskningsansatsen blir mer utförlig och djupgående. På så sätt kan den kvalitativa forskningen beskrivas som mindre studier, medan den kvantitativa forskningen omfattar större studier där man söker svar från större skaror för att finna generaliseringar. (Descombe, 2018, ss. 23–24; Kvale & Brinkmann, 2014, s. 160.) Dessa två metoder kan även användas tillsammans i forskning (Trost & Hultåker, 2016). Eftersom jag också är intresserad av generaliseringar bland eleverna så har jag även inkluderat kvantitativ metod i form av enkät, vilket betyder att metodvalet för studien föll på triangulering, det vill säga både kvalitativ och kvantitativ metod. Creswell och Creswell (2018) listar fördelar med att kombinera metoder i forskningen. Den främsta fördelen är att forskaren får en djupare förståelse av studiens syfte och frågeställning i

och med att man kan jämföra det kvalitativa och det kvantitativa resultatet och förklara kvantitativa data med hjälp av kvalitativa data. Metodtriangulering hjälper forskaren att undvika blinda punkter i materialet och att få en så god precisering i ämnet som möjligt. Att endast följa en metod kan resultera i att betydande insikter och upptäckter kan gå förlorade (Frostling-Henningson, 2017). Jag vill i denna avhandling ta del av elevernas syn på företeelser på ett detaljerat plan. Med hjälp av triangulering kan jag växla mellan teckning med tillhörande text och siffror i form av elevernas värdering för att analysera och förmedla elevernas syn på en god lärmiljö.

3.2.1 Hermeneutik som forskningsansats

Fejes och Thornberg (2009, s. 31) listar punkter som blir viktiga vid valet av forskningsansats. När forskaren har bestämt sig för ett fenomen att djupare gå in på är det dags att fundera kring vilken forskningsansats som bäst lämpar sig för att nå ett resultat och få kunskap om fenomenet som undersöks. Viktiga frågor att ta i beaktan är vilket perspektiv som sätts på fenomenet - *finns det andra ansatser som bättre ger svar på det som undersöks?* Forskaren bestämmer vilken datainsamlingsmetod som är relevant för den valda ansatsen och som kan ge ett genomförbart resultat. (Fejes & Thornberg, 2009.) Forskningsansatsvalet i denna avhandling föll på hermeneutik.

Hermeneutik har sina rötter i antiken. Ordet hermeneutik kommer från grekiskans hermeneuein efter guden Hermes. Hermes var budbäraren mellan gudarna och människorna där huvuduppgiften var att tyda och förmedla budskap från gudarna. Hermeneutiken kännetecknas således av tolkning, förståelse och förmedling av olika fenomen. (Westlund, 2015.) Hermeneutik som forskningsansats används ofta idag i forskning med barn. Med hjälp av hermeneutikens tolkningsanalyser kan barns och ungas upplevelser och uppfattningar av diverse fenomen förmedlas. Man vill komma åt samplets föreställningar oavsett om det är sant eller falskt i forskarens ögon. Hermeneutiken vill *förstå* snarare än bekräfta en hypotes (Skoglund, 2012).

Hermeneutiken präglas av nyckelorden del och helhet. Delar ska förstås i relation till helheten och tvärtom. Förståelse av materialet som helhet står alltid i fokus. Förståelse av delar är sekundära och fungerar som hjälpmedel att förstå helheten. Processen handlar om att pendla mellan exempelvis en text i helhet och enskilda delar ur texten. Denna process kallas "den hermeneutiska cirkeln". Tolkningsprocessen genomgår upprepade gånger

kontextualisering och totalisering samt de-kontextualisering och de-totalisering. Helheten är meningslös utan någon förankring och behövs således förankras i ett teoretiskt ramverk. (Nyström, 2015; Olsson & Sörensen, 2007; Ödman, 2007.) Hur data analyserats i denna avhandling diskuteras närmare senare i kapitlet, i *3.4 Analys av data*.

3.2.2 Teckning och enkät som datainsamlingsmetod

Brooks (2009) ser teckningar som förklaringar av barns fantasi och tankar i visuell form. Teckningar representerar historia, nutid och eventuell framtid samt visar hur människan ser på världen (Östman-Myllyoja, 2015). När barn tecknar kan de på ett annorlunda sätt visualisera sin fantasi och sitt tänkande när orden inte räcker till. Människor tänker i bilder och på så sätt får man en fördjupad insikt i deras tänkande och även omedvetna bearbetning samt känslor. Bilder förflyttas från bakre delen av hjärnan till hjärnans språkcenter där bilderna blir till ord för att sedan flyttas till en plats där handling sker. (Frostling-Henningsson, 2017.) Att rita teckningar och illustrationer är en effektiv metod inom forskning med barn. I forskning är det enkelt och effektivt att ta till tecknandet då man studerar barn med talsvårigheter eller när barnen är blyga. Att teckna och att rita, dvs. visuella stöd, hjälper barnen att diskutera och reflektera över komplexa fenomen och erfarenheter när de har visuella material att utgå från (Niemi et al., 2015). Andersson (2019) uppmärksammar barnets egen frihet och ansvar i tecknandet. Barnet har en självbestämmanderätt över hur bilderna ska illustreras och skapar enligt sin fantasi. Därigenom synliggörs elevens subjektivitet i förhållande till ämnet i teckningen. Till följd av att informantens subjektivitet kommer fram ökas informantens engagemang i studien eftersom erfarenheter och frågeställningar som berör informanten framförs (Frostling-Henningsson, 2017).

Enligt ordspråket *en bild säger mera än tusen ord* ska bilden förstås utan kompletterande ord. Innebörden i bilden ska komma fram utan att betraktaren behöver läsa en bildtext. Frostling-Henningsson (2017) uppmärksammar att det inte alltid är så enkelt att förstå en bild. Ibland kan betraktaren behöva en bildtext för att få en helhetsuppfattning, skapa mening eller undvika missförstånd. Bilder utan bildtext kan däremot ge känslomässiga reaktioner eller leda till associationer för betraktaren. (Frostling-Henningsson, 2017.) I datainsamlingen för denna avhandling fick elever skriva bildtext till sina teckningar så att jag kan säkerställa att jag tolkat deras bilder rätt.

Studiens metod präglas av triangulering och i och med det har enkät även använts som datainsamlingsmetod. Det viktigaste innan man börjar utforma en enkät är att ha ett klart syfte med studien (Trost, 2016). I denna avhandling studeras femteklassares syn på en god lärmiljö där de kan lära sig och må bra. Syftet är vidare att undersöka olika faktorer betydelse i en lärmiljö. För att ta reda på hur viktiga vissa faktorer är för eleverna valdes ytterligare en enkätundersökning för studien.

Enkäten gjordes i E-lomake. E-lomake är ett säkert mätinstrument att använda vid forskning. Forskningsverktyget använder skyddad informationsöverföring och säkerställer att det endast är administratörerna till blanketterna som får tillgång till uppgifterna (Åbo Akademi, 2021). Layouten i enkäten var enkel och lättförståelig. De två första frågorna i enkäten var *sakfrågor*. Eleverna skrev in sitt elevnummer och valde sedan kön: pojke, flicka eller annat. Trost (2016) beskriver sakfrågor som frågor som baserar sig på fakta snarare än på vad någon tycker eller anser, vilket kan vara relevant vid jämförelse av grupper. Den resterande delen av enkäten bestod av två teman: 1) *välbefinnande i skolan* och 2) *lärande och lärmiljöer i skolan* med tillhörande frågor där eleverna fick uttrycka sin åsikt (Se bilaga 1). De två övergripande temana i enkäten är inspirerade av Tiina Mäkeläs (se Mäkelä, Kankaanranta & Helfenstein, 2014; Mäkelä & Helfenstein, 2016) kategorisering av faktorer i en lärmiljö som påverkar lärande och välbefinnande. Olsson och Sörensen (2007) hävdar att man i planeringsskedet ska undersöka ifall andra liknande frågeformulär finns att tillgå för att höja validitetskriteriet i studien. Jag träffade forskaren Mäkelä via ett Zoom-samtal under planeringsprocessen för att diskutera enkätfrågor till studien. Hon gav mig ett utkast med olika faktorer och teman i en lärmiljö vilka hon och hennes kollegor hade använt i sin forskning kring lärmiljöer (se exempelvis Mäkelä, Kankaanranta, Helfenstein, 2014). Utkastet var utformat för forskning på lärare och deras utformning av en lärmiljö och behövde uppdateras samt ändras så att mätinstrumentet kunde implementeras på yngre elever. Vid enkätens utformning är det viktigt att tänka på vem som kommer delta. I forskning med barn bör man se till att mätinstrumenten är anpassade för barn. Enkätfrågorna skall vara lättförståeliga och tydliga och kan inte innehålla svåra och komplexa formuleringar. (Patel & Davidson, 2011; Trost, 2016.) I studiens enkät användes formuleringen *Värdesätt hur viktiga följande delar är för att du ska lära dig och må bra i skolan* tillsammans med graderingarna (i kryssrutor) *inte viktigt alls (1), ganska oviktigt (2), ganska viktigt (3), mycket viktigt (4) och väldigt viktigt (5)* (se bilaga 1).

Innan studiens datainsamling sker är det bra att testa insamlingsmetoderna genom en pilotundersökning. Pilotundersökningens främsta syfte är att med ett mindre sampel

kontrollera mätinstrumenten och testa hur undersökningen ska gå till. (Olsson & Sörensen, 2007.) I pilotundersökningen kan forskaren identifiera eventuella missförstånd eller andra oklarheter som behöver redas ut innan studiens informanter deltar i studien. Innan datainsamlingen i maj 2022 gjordes en pilotstudie med en informant. Informanten gick i fjärde klass och var därmed ett år yngre än de informanter som senare skulle delta i studien. Pilotstudien såg något annorlunda ut. Vi befann oss inte på samma plats så informanten fick ett röstmeddelande med instruktionerna för teckneuppgiften och enkäten. Informanten i pilotstudien använde eget material (tecknepapper och färgpennor) och sände sedan en bild av teckningen via sms. Informanten fyllde även i enkäten i E-lomake och sände in dem. Informanten fick själv välja hur mycket tid hen ville lägga på att rita. Pilotstudiens resultat exkluderas i analysen för avhandlingen och användes endast för att kontrollera och utveckla studiens mätinstrument. Några små ändringar gjordes i enkäten efter pilotundersökningen.

3.3 Informanter och genomförande av undersökning

Eftersom syftet med avhandlingen är att undersöka femteklassares syn på lärmiljöer valde jag att besöka två parallellklasser i årskurs 5 i en finlandssvensk grundskola. Skolan är belägen i stadens centrum. I studien deltog sammanlagt 34 informanter. I den ena klassen var de sammanlagt 16 elever, nio flickor och sex pojkar samt en som identifierade sig som varken flicka eller pojke. I den andra klassen var eleverna 18 till antalet, nio pojkar och nio flickor. På årskursen fanns även nyanlända elever som deltar i den förberedande undervisningen vilka också deltog i datainsamlingen. Jag valde att undersöka femteklassares syn på lärmiljöer eftersom de redan har fått uppleva olika lärmiljöer under sina skolår. Dessutom har de redan börjat utveckla en förståelse för hur de lär sig och mår bra.

I början av maj år 2022 skickades en anhållan om forskningslov till utbildningsansvarige (i detta fall utbildningsdirektören) i kommunen där datainsamlingen skulle äga rum. I forskningslovet anhöll jag om att få samla in data i form av teckningar och enkätsvar från skolan och årskursen i fråga. Delar av forskningsplanen inkluderades så att de utbildningsansvariga kunde se till vilket ändamål data användes och hur avhandlingsarbetet var upplagt. Forskningslovet beviljades både av utbildningsdirektören och av rektorn på skolan. Datainsamlingen genomfördes under två dagar i slutet av maj 2022. Samarbetet och kontakten med klasslärarna fungerade bra. Vi hade planerat att jag under första dagen skulle vara

tillsammans med den ena klassen och under den andra dagen med den andra klassen. Data samlades in under två lektioner bägge dagarna. Eleverna visste om att jag skulle komma till deras klasser. Lärarna hade inte diskuterat lärmiljöer och hade därmed inte påverkat elevernas åsikter kring temat innan jag besökte klasserna.

Jag följde med på elevernas vanliga lektioner från morgonen och på så sätt fick jag en inblick i hur de arbetar och lärde känna dem bättre. Proceduren för datainsamlingen var likadan bägge dagarna. Den första av mina två lektioner ägnades åt tecknandet och på den andra lektionen besvarade eleverna enkäten. När det var dags för min datainsamling presenterade jag mig och min undersökning en andra gång mer grundligt. Jag hade förberett en PowerPoint-presentation (se bilaga 2) som jag presenterade för båda klasserna. Jag förklarade varför jag skulle göra en undersökning och hur insamlade data senare skulle behandlas i avhandlingen och jag berättade för eleverna att det var frivilligt att delta i studien. Vidare diskuterade vi om begreppet lärmiljö. Jag delade upp begreppet lärmiljö i ”lära” och ”miljö” på tavlan, så att de lättare kunde se och förstå helhetsbilden av begreppet. Vi diskuterade också hur man lär sig bäst och mår bra i skolan. I presentationen kunde eleverna se bilder på olika lärmiljöer på olika platser. Bilderna var både teckningar¹ och fotografier. I sista delen av presentationen fanns instruktioner för hur eleverna skulle teckna (se bilaga 2). Jag använde mig av frågorna ”*hurdan är en god lärmiljö?*” och ”*var finns den goda lärmiljön?*” samt ”*vem och vad finns i den goda lärmiljön?*”. Jag poängterade också att deras teckningar inte nödvändigtvis behöver illustrera det klassrum de befinner sig i utan de får vara kreativa och rita en sådan miljö de tycker att skulle vara bra för dem. Några elever var tveksamma om de kunde rita en lärmiljö. I instruktionerna betonade jag att det viktigaste inte är att rita fint utan att betydelsen av teckningen är det viktigaste. Tiden för datainsamlingen var två lektioner, det vill säga 2 x 45 minuter bägge dagarna.

Eleverna fick ett A4-papper där de på ena sidan tecknade en god lärmiljö och skrev en bildbeskrivning till vad de hade ritat på andra sidan av pappret. Bildbeskrivningens huvudfunktion var att stödja hur jag skulle förstå och tolka teckningarna samt förebygga missförstånd (Frostling-Henningson, 2017). Eleverna använde sina egna färgpennor vid tecknandet. De elever som blev färdiga med teckningen innan lektionen var slut fortsatte med andra uppgifter i klassen som läraren hade delat ut. De elever som inte hann bli färdiga fick fortsätta rita under följande lektion. Under följande lektion svarade eleverna på enkäten.

---

¹ Teckningarna var tecknade av klasslärostuderande i en kursuppgift om lärmiljöer (se Stenlund 2019).

Eleverna hade egna Chromebooks att använda. Presentationen var synlig, med en ny sida där endast länken till enkäten syntes. Eleverna skrev ner samma länk i sin dator så att de kom fram till webbenkäten. I den första klassen uppstod det problem med att skriva ner länken till datorn på grund av komplexa bokstavs- och teckenkombinationer. Jag förenklade proceduren för andra dagen genom att skicka länken till klassläraren, som i sin tur sände länken till deras klassforum på nätet så att de snabbt och smidigt fick upp enkäten på sin Chromebook. Forskaren är sällan närvarande eller befinner sig på samma plats som studiens sampel i enkätstudier. I denna studie var så inte fallet. Under datainsamlingen för kunde eleverna fråga direkt av mig, forskaren, ifall det uppkom oklarheter eller andra frågor.

Eftersom materialet skulle behandlas konfidentiellt användes inga riktiga namn. Eleverna använde således elevnummer som namn. I den ena klassen benämndes eleverna med 1.x och i den andra parallellklassen benämndes eleverna med 2.x. Nummerlappar med elevnummer delades ut åt eleverna före tecknandet. Eleverna använde elevnumret både i teckningen och i enkäten.

3.4 Analys av data

Eftersom jag vill undersöka och förstå elevernas föreställningar om en god lärmiljö, så har hermeneutiken präglat forskningen. Analysskedet i avhandlingen baserar sig på Skoglunds (2012) hermeneutiska arbetsgång som delas in i sju steg. Nedan beskrivs dessa olika skeden och hur jag gått till väga.

Det första steget i den hermeneutiska arbetsgången är att formulera ett syfte eller en problemställning för studien. Jag valde att undersöka femteklassares syn på en god lärmiljö. Vidare ville jag även få förståelse för vad eleverna tycker att är viktigt i en miljö för att de ska kunna lära sig och må bra i en skola. *Det andra steget* är att fundera kring förförståelsen av temat. Min förförståelse angående en god lärmiljö ur ett elevperspektiv var att eleverna uppskattar ett klassrum med egna pulpeter, men även andra mjuka möblemang där de kan arbeta med uppgifter. Vidare präglades min förförståelse av att eleverna vill lära sig tillsammans och värdesätter då även sina klasskompisar inom den goda lärmiljön. *Steg tre* innefattar att man läser in sig på tidigare forskning och annat teoretiskt material inom ämnet. Därefter kan man behöva ändra sina frågeställningar. I min teoretiska referensram har jag valt att lyfta fram det relevanta för just min studie. Både internationell och nationell forskning om lärmiljöer har

inkluderats. I *steg fyra* börjar den riktiga analysen av det insamlade datamaterialet, det vill säga den första läsningen av materialet. Skoglund menar att man genom den första läsningen av materialet ska finna delar som ”överraskar” eller bryter mot den egna förståelsen. Åkermarck (2014) skriver i sin avhandling att ordet *överraska* kan uppfattas som nedvärderande gentemot informanternas bidrag och använder i stället ordet *intresserar*. Liksom Åkermarck väljer jag även att använda begreppet *intressera* i analyskedet och väljer därmed att lyfta fram det som intresserade mig i första läsningen av materialet. Jag lag upp alla teckningar på väggen och började analysera dem, en efter en och sedan alla som en helhet. Det jag reagerade på i min första läsning var bland annat ”klassrummet som en god lärmiljö”, ”två eller flera bilder i en teckning”, ”tecknade figurer gestaltade både som elever och lärare” och avslutningsvis ”olika tolkningar av lärmiljöer” (egna anteckningar under analysen). I *steg fem* analyseras materialet mer detaljerat. Skoglund menar att man i steg fem i den hermeneutiska arbetsgången tolkar materialet på en mer detaljerad nivå genom att urskilja skillnader och finna likheter inom materialet. Forskaren noterar det som informanterna förmedlar och tycker att är viktigt och även det som informanterna kanske värjer sig emot. Jag har i min analys analyserat alla 33 insamlade teckningar genom att identifiera likheter och skillnader mellan teckningarna. Därefter har jag kunnat hitta ett mönster och därmed kategoriserat teckningarna enligt informanternas utsagor. Jag skrev ner på post-it lappar de utsagor som identifierades flest gånger. Under utsagorna, i detta fall kategorierna, skrev jag ner vilka teckningar (elevnumret) där kategorierna kunde identifieras. I de sista stegen, *steg sex och sju*, kopplar man samman det resultat som framkommit i studien tillsammans med teorimaterialet och tidigare forskning i en slutanalys. Skoglund kallar detta skede för att kontextualisera, i den hermeneutiska spiralen. I avhandlingens sista kapitel, *5 Diskussion*, framkommer slutanalysen. I diskussionskapitlet diskuteras studiens resultat tillsammans med tidigare forskning och grunden i den teoretiska bakgrunden för avhandlingen. (Skoglund, 2012.)

Data från E-lomake, enkätsvaren, analyserades i statistikprogrammet SPSS (version 27.0). Deskriptiv statistik togs fram i analysen av alla informanter tillsammans samt flickor och pojkar skilt. I analysen studerades medelvärden av informanternas graderingar, standardavvikelsen och minimum- samt maximumvärdet. Den elev som identifierat sig som ”annat” har exkluderats i jämförelsen mellan könen.

Sammanlagt 33 teckningar och 34 enkätsvar samlades in för analys. En elev blev missnöjd med teckningen och ville därmed inte lämna in teckningen till undersökningen. Resultaten av analysen presenteras i resultatkapitlet i form av bilder, bildtexter och tabeller.

3.5 Trovärdighet, tillförlitlighet och etiska aspekter

Inom forskning och vetenskap pratar man om begreppen validitet och reliabilitet respektive trovärdighet och tillförlitlighet som kvalitet på undersökningar. Inom den kvalitativa forskningen används begreppen trovärdighet och tillförlitlighet mer regelbundet. Hädanefter används de begreppen för att diskutera studiens kvalitet nedan. (Eksell & Thelander, 2014; Trost & Hultåker, 2016.)

För att en undersökning ska anses vara trovärdig, måste insamlat material och analys vara relevant för frågeställningen och inte ta med något som ligger utanför undersökningens område (Frostling-Henningsson, 2017). Forskaren avses således mäta och använda rätt metod och analys avsedd för studien för att kunna ge ett trovärdigt resultat. I arbetet för att utveckla mätinstrument för studien har syftet och forskningsfrågorna varit i ständig växelverkan. I tolkningsprocessen inom hermeneutiken kan det uppstå olika kriterieproblem och frågor. Tolkningsprocessen kan vara komplex när forskaren kan finna olika förslag för tolkning av samma företeelse. I hermeneutiken är det viktigt att utgå från ett system där tolkningsförslagen följer ett samband. Ödman (2007) diskuterar detta ämne som validitetsfrågan inom hermeneutiken. Validitet och giltighet anses vara likvärdiga. "En valid tolkning är således som jag ser det en tolkning, vars innebörd är giltig för den företeelse som studeras eller skänker mening åt denna företeelse" (Ödman, 2007, s. 108). I tolkningsskedet såg jag även på bildbeskrivningarna till teckningarna för att undvika missförstånd, vilket stärker validitetsfrågan.

Tillförlitlighet i en studie mäter huruvida mätningen är stabil eller är genomförd på "rätt" sätt (Frostling-Henningsson, 2017). Mätinstrumenten tillsammans med mätningarna skall vara överens (Olsson & Sörensen, 2007). För att uppnå en hög tillförlitlighet ska undersökningen kunna genomföras med samma mätinstrument, förutsatt att omständigheterna är detsamma, och resultera i likadana svar oavsett tidpunkt eller forskare. Studien kan anses vara tillförlitlig eftersom forskaren använde sig av samma PowerPoint-presentation vid båda datainsamlingstillfällena. Eleverna fick ta del av instruktionerna i presentationen och senare använda samma mall i tecknandet och vid ifyllningen av enkäten. Trost och Hultåker (2016)

gestaltar begreppet reliabilitet (tillförlitlighet) tillsammans med fyra komponenter: kongruens, precision, objektivitet och konstans. *Kongruens* handlar om att ställa likadana frågor för att kunna identifiera nyanser i svaren. I frågeformuläret lyftes flera olika teman fram inom exempelvis lärmiljö och välbefinnande där eleverna fick tycka till. *Precision* hänger starkt ihop med utformningen av enkät eller forskarens sätt att registrera svar. Utformningen av enkäten var enkel. De två temaområden besvarades med samma gradering. Med *objektivitet* menas att data registreras objektivt, det vill säga identiskt och opartiskt för all data. *Konstansaspekten* tar upp ifall det insamlade data skulle se samma ut oavsett tidpunkt. Olsson och Sörensen (2011) lyfter fram utmaningen med att samla in data under flera tillfällen. När det berör informanternas attityder eller synsätt kan det hända att de ändrar sig mellan de olika tidpunkterna för mätningarna. Syftet för denna avhandling är att få en förståelse av femteklassarens synsätt på en god lärmiljö. Datainsamlingen genomfördes således endast under en tidpunkt.

Inom forskning behövs även etiska aspekter tas i beaktande. Ahrne och Svensson (2014) liksom Patel och Davidson (2011) lyfter fram fyra principer inom forskningsetiken, dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitets- och nyttjandekravet. Informanterna som deltar bör vara informerade om studien och avhandlingens innebörd. I forskning med barn är det viktigt att se till att använda sig av anpassad information och anpassat språk, så att barn och unga förstår varför de deltar och till vad data används (Johansson & Karlsson, 2013; Olsson & Sörensen, 2007). Vidare har informanterna själva rätt att bestämma, ge samtycke till, om deltagandet i studien. I och med att studien inbegriper barn under 15 år behövdes även vårdnadshavarens samtycke till undersökningen (Forskningsetiska delegationen, 2019). Jag sammanställde en blankett med anhållan om vårdnadshavarens samtycke till datainsamlingen. I blanketten framkom det hur undersökningen skulle gå till och hur data senare skulle behandlas i avhandlingen. Vårdnadshavare fick ge sitt samtycke till att eleven deltog i datainsamlingen genom att skriva under på blanketten. Jag sände blanketten som en PDF-fil via epost till klasslärarna, så att de kunde printa ut blanketterna och skicka hem med eleverna. När jag senare i maj besökte klasserna samlade jag in samtyckesblanketterna. De två sistnämnda kraven inom forskningsetiken avser informanternas konfidentialitet, att deras integritet skyddas och inte kan igenkännas av utomstående samt att deras personuppgifter och insamlat material inte får nyttjas till något annat än studiens syfte. Elevernas konfidentialitet garanteras i och med att de använde sig av elevnummer i stället för deras riktiga namn i datainsamlingen. Det enda som kommer fram i studien är att skolan är belägen i Svenskfinland

och att de elever som deltar går i årskurs 5. Delar i teckningarna där ledtrådar om personuppgifter kommit fram har redigerats bort i efterhand och ersatts med en ruta.

4 Resultat

I detta kapitel presenteras studiens resultat. Resultatet presenteras enligt studiens två forskningsfrågor. Inledningsvis redovisas resultatet för den första forskningsfrågan, hurdan är en god lärmiljö enligt eleverna. Därefter redovisas resultat för den andra forskningsfrågan, hur viktiga olika faktorer är i lärmiljön för att eleverna ska kunna lära sig och må bra i skolan.

Huvudsyftet för denna avhandling är att undersöka femteklassares syn på en god lärmiljö. Syftet är vidare att undersöka hur viktiga olika faktorer i lärmiljön är för eleverna för att de ska lära sig och må bra i en skolmiljö. För att få svar på de ställda forskningsfrågorna valdes teckningar (med tillhörande bildtext på baksidan av teckningen) och webbenkät som datainsamlingsmetod. Datainsamlingen ägde rum våren 2022. Totalt 34 informanter deltog i studien. I analyskedet har 33 teckningar analyserats. Av den totala mängden informanter var det endast ett bortfall av teckningarna, detta eftersom informanten ansåg sig själv vara missnöjd med teckningen och ville därmed inte lämna in den för undersökningen. Totalt 34 enkätsvar lämnades in och analyserades med SPSS-programmet.

Resultaten presenteras genom forskningsfrågorna var för sig. Den första forskningsfrågan är baserad på de teckningar som eleverna ritat samt tillhörande bildtexter. Resultaten för den andra forskningsfrågan utgår från resultaten av webbenkäten.

4.1 Hurdan är en god lärmiljö enligt eleverna?

Eleverna fick instruktioner att rita en god lärmiljö enligt dem. Jag använde mig av frågorna ”hurdan är en god lärmiljö?” och ”var finns den goda lärmiljön?” samt ”vem och vad finns i den goda lärmiljön?”. Resultaten presenteras med kategorier utifrån de utsagor i teckningarna som identifierats flest gånger. Resultatet för den första forskningsfrågan utgörs av sex kategorier. Kategorierna är namngivna med bokstäverna A till F. Kategorierna presenteras i den

ordningsföljden att den kategorin med flest förekommande utsagor presenteras först. För att tydliggöra resultaten inkluderas exempel på informanternas teckningar. Till tillhörande kategori i texten inkluderas även citat från elevernas teckningar med kursiverad stil. Flera av elevernas utsagor passade in i flera kategorier, därför är antalet utsagor fler än informanterna i studien.

Tabell 1. Elevernas syn på en god lärmiljö genom teckning presenterat i kategorier

<i>Kategori</i>	<i>Antal utsagor</i>	<i>Procent (%)</i>
<i>A) Människor och relationer</i>	27	81 %
<i>B) Aktivt klassrum</i>	24	72 %
<i>C) Mångsidiga material</i>	24	72 %
<i>D) Mångsidig symbolik</i>	16	48 %
<i>E) Paus från undervisning</i>	12	36 %
<i>F) Utomhus/Annan plats</i>	9	27 %

Kategori A: Människor och relationer

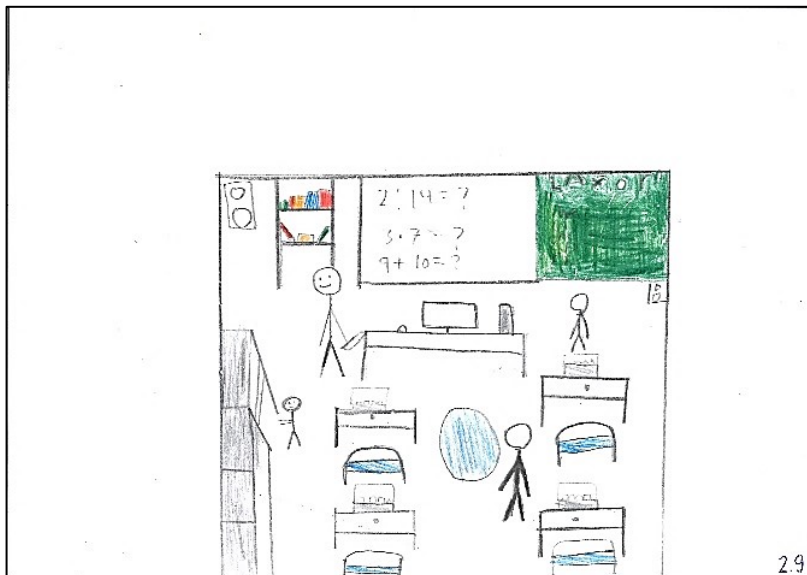
Majoriteten av eleverna (27 elever, 81 %) har ritat en eller flera människor. I teckningarna kan man identifiera både lärare och elever samt kompisar. Den tecknade lärarfiguren är oftast placerad längst fram i klassen eller framför eleverna. Läraren tecknas tillsammans med en pekpinne eller penna vid tavlan. Lärarfiguren är ofta tecknad större till storleken i jämförelse med de andra figurerna i teckningarna. Att lärarfiguren är tecknad som en större gestalt bevisar att läraren är en vuxen figur eller en ledare i klassen. En elev uttrycker lärarens roll enligt följande: ”En bra lärare som bryr sig och vill hjälpa” (bildbeskrivning av elev 2.4). Elever och kompisar har illustrerats genom att de har placerats vid borden i klassrummet, där de sitter och arbetar med skoluppgifter. I några teckningar kan man identifiera att eleverna leker tillsammans och håller händer. Eleverna eller kompisarna är tecknade i små grupper. Det finns teckningar där man kan identifiera att flickor leker med flickor och pojkar leker med pojkar utomhus. I klassrummen kan ingen specifik uppdelning identifieras: ”Jag vill att vi alla kan sitta med dom som man vill för att vi alla ska känna att vi ska bli kompisar och gilla varandra” (bildbeskrivning av elev 1.13, se även figur 3). Människorna i bilderna är illustrerade dels som streckgubbar,

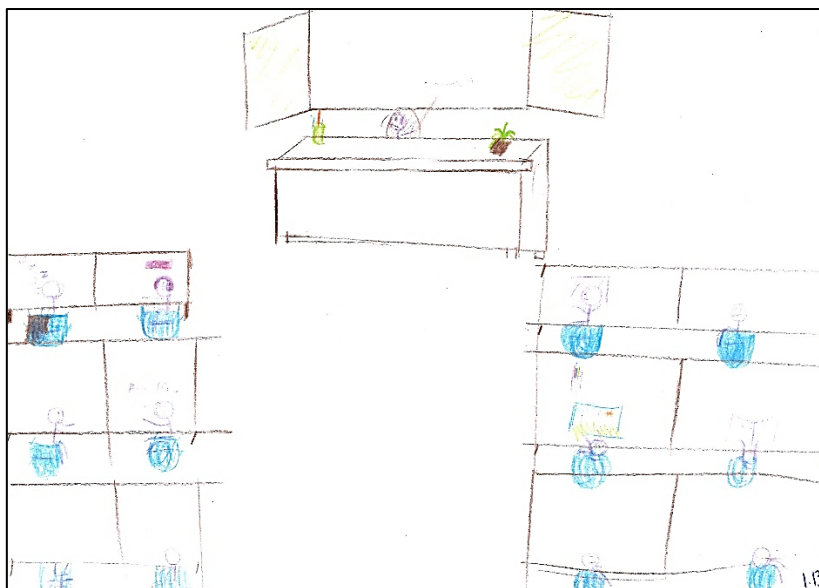
dels som "människor". Lärare gestaltas både som kvinnlig och som manlig figur och är ofta vänd mot eleverna.

Figur 1 Elevteckning i kategori A: Människor och relationer (1.7).

Figur 2. Elevteckning i kategori A: Människor och relationer (2.9).

Figur 3. Elevteckning i kategori A: Människor och relationer (1.13).

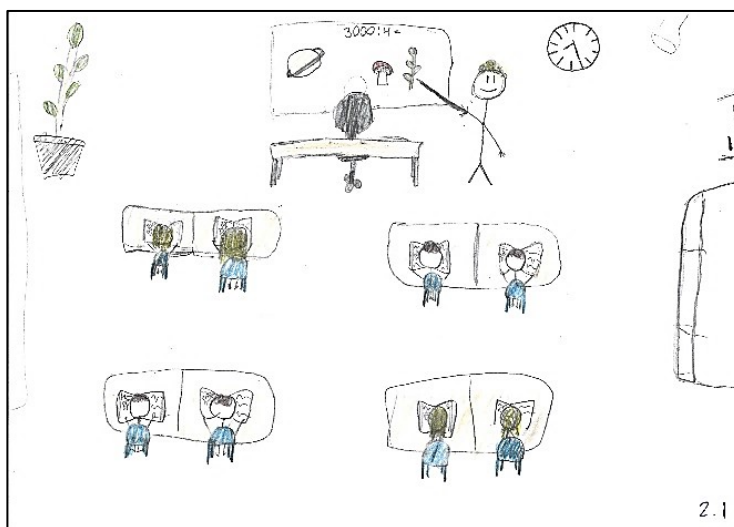
Kategori B: Aktivt klassrum

En stor del av eleverna (24 elever, 72 %) tecknade en god lärmiljö som kännetecknas för ett traditionellt klassrum. I de tecknade klassrummen kan man identifiera att en lektion pågår genom att eleverna sitter vid sina bord medan läraren pratar framme vid tavlan. Matematiska uttryck på tavlan förekom regelbundet där tavlor inkluderats i teckningarna. Elever förknippar matematiklektioner tillsammans med en god lärmiljö. Av de 24 som valde att rita klassrum, så valde 15 elever att rita borden enskilt placerade i form av rader i rummet. De resterande eleverna (9) illustrerade ett klassrum där borden var placerade i par eller i större grupper. Lärarens kateder är alltid placerad längst fram i klassrummet. I teckningarna framkom även skåp och bokhyllor för att upprätthålla ordning. Inredning så som växter, klocka, matta samt kuddar kunde identifieras. Eleverna väljer att teckna mjuka och bekväma stolar att sitta på. En elev uttrycker följande i sin bildbeskrivning: ”Det som jag också tycker att är viktigt det är sköna stolar t.ex. fåtöljer. Och sen är det också roligare om man sitter tillsammans med någon” (bildbeskrivning av elev 2.2, se även figur 13). Elevteckning 1.6 (figur 6) har gestaltat en interaktiv lektion i ett klassrum där en elev är på väg upp till tavlan. Eleverna får vara delaktiga och aktiva på lektionen. En elev beskriver sitt tecknade klassrum enligt följande: ”En klass som jag trivs i som är fin och har en bra lärare att förklara bra” (bildbeskrivning av elev 1.6, se även

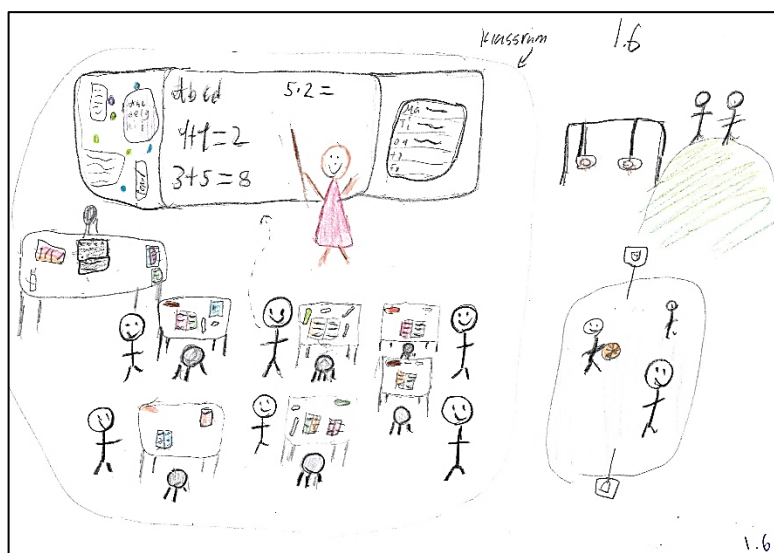
figur 6). Även utemiljön inkluderas i samma teckning av ett aktivt klassrum, och illustrerar rastens och pausens betydelse, vilket behandlas närmare under kategori E.

Figur 4. Elevteckning i kategori B: Aktivt klassrum (2.8).

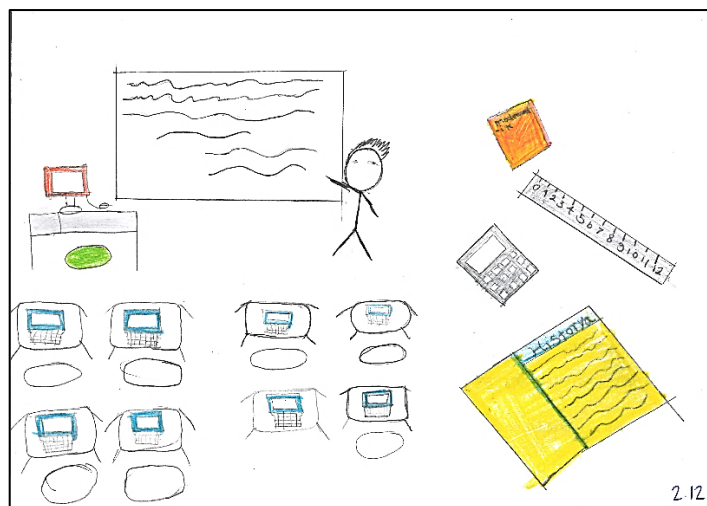
Figur 5. Elevteckning i kategori B: Aktivt klassrum (2.1).

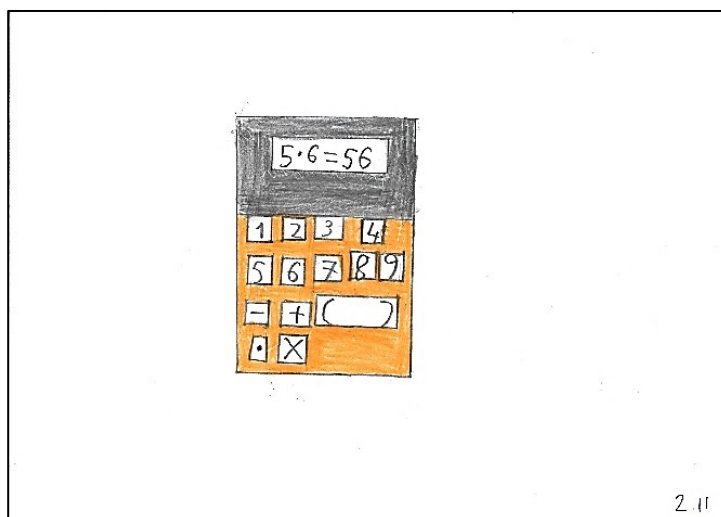
Figur 6. Elevteckning i kategori B: Aktivt klassrum (1.6)

Kategori C: Mångsidiga material

Material och hjälpmedel är ofta förekommande i elevernas teckningar. I 24 elevers teckningar (72 %) kunde material och hjälpmedel identifieras. Illustrationerna av dessa hade tecknats inne i en klass men även enskilt på teckningen (se figur 7). Materialen och hjälpmedlen i teckningarna kännetecknas främst av datorer och böcker. En elev betonar användningen av olika material enligt följande: ”Chromebook att ha kahoot och något annat, en mattebok så man lär sig gånger och addition” (bildbeskrivning av elev 2.12, se figur 7). Datorer och böcker var placerade både på elevernas bord och på lärarens kateder men även i bokhyllor och skåp. Andra hjälpmedel såsom miniräknare, jordglob, anteckningsmaterial, kikare samt telefoner med detaljerade appikoner kunde identifieras i teckningarna. En elev uppmärksammar lärandet med hjälp av telefonen enligt följande: ”En telefon för att jag skrollar på telefonen så ser jag bara fakta” (bildbeskrivning av elev 2.3).

Figur 7. Elevteckning i kategori C: Mångsidiga material (2.12).

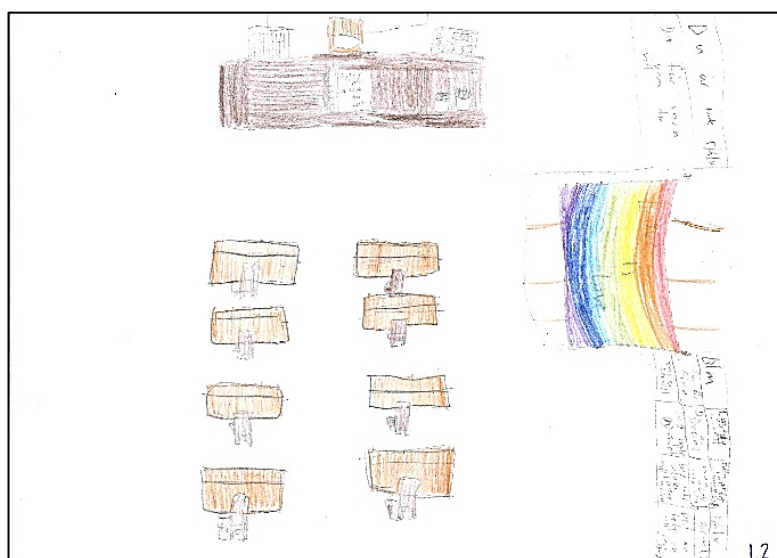

Figur 8. Elevteckning i kategori C: Mångsidiga material (2.11).

Kategori D: Mångsidig symbolik

Kategorin för mångsidig symbolik innefattar känslor, gemenskap, symboler och regler och värderingar. Drygt hälften av informanterna hade ritat någon typ av symbolik i sina teckningar. Människorna i teckningarna var oftast tecknade som glada, med en glad mun. Som ovan skrivet, var det flera som höll händerna eller leker tillsammans som visar på en gemenskap. I teckningarna kunde symboler såsom hjärtan och smileys (se exempelvis figur 10) identifieras

som även visar någon form av positiv och trivsamt symbolik i lärmiljön. Eleven som tecknade hjärtat skriver följande i sin bildbeskrivning: ”Jag ritade ett hjärta där det stod BFF² på det för att man behöver kompisar för att må bra ... och en sol för att man behöver ett ställe att fara till när man känner sig ensam” (bildbeskrivning av elev 1.4, se även figur 10). Elever hade i sin tecknade lärmiljö betonat vikten av regler och värderingar. I figur 9 kan man se på höger sida en vägg med regler och värderingar. Informanten har skrivit ”love is love” tillsammans med regnbågens färger. En elev betonar betydelsen av synliga värderingar enligt följande: ”En LGBTQ+³ flagga för att de som är gay vet att det är ok” (bildbeskrivning av elev 1.2, se även figur 9). Både i teckningar och bildtexter betonar eleverna betydelsen av trivseln i miljön för att de ska lära sig och må bra. I elevteckning 1.11 (figur 11) har eleven skrivit skolregler: ”ingen mobbar, alla är glada, vara lugn på lektionen, stör inte”.

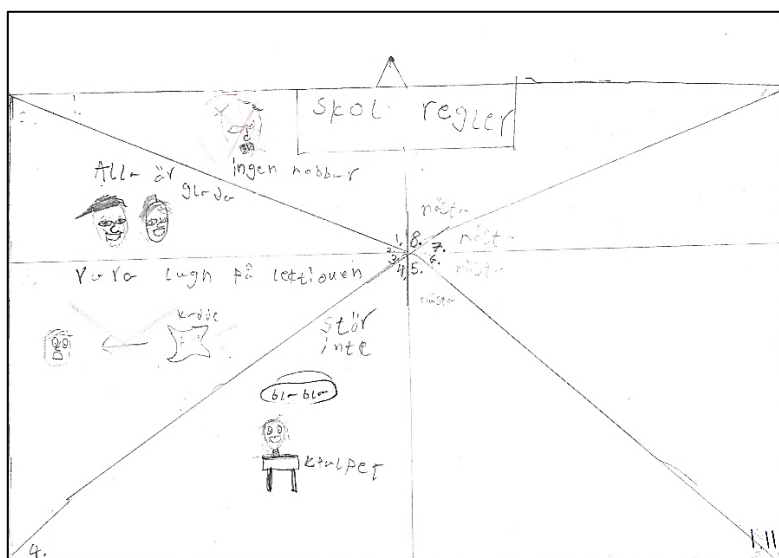
Figur 9. Elevteckning i kategori D: Mångsidig symbolik (1.2).

² BFF = En akronym för engelskans Best Friend Forever (Cambridge Dictionary, u.å, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bff>). Svensk översättning: bästa vänner föralltid.

³ LGBTQ+ = En engelsk akronym för Lesbian, Gay, Bisexual, Transsexual, Queer. Plusset (+) visar att det finns mer utöver de tidigare uppräknade (Johns Hopkins University, u.å, <https://studentaffairs.jhu.edu/lgbtq/education/glossary/>). I svenskan används förkortningen HBTQ som akronym av sexualitet och könsidentitet.

Figur 10. Elevteckning i kategori D: Mångsidig symbolik (1.4).

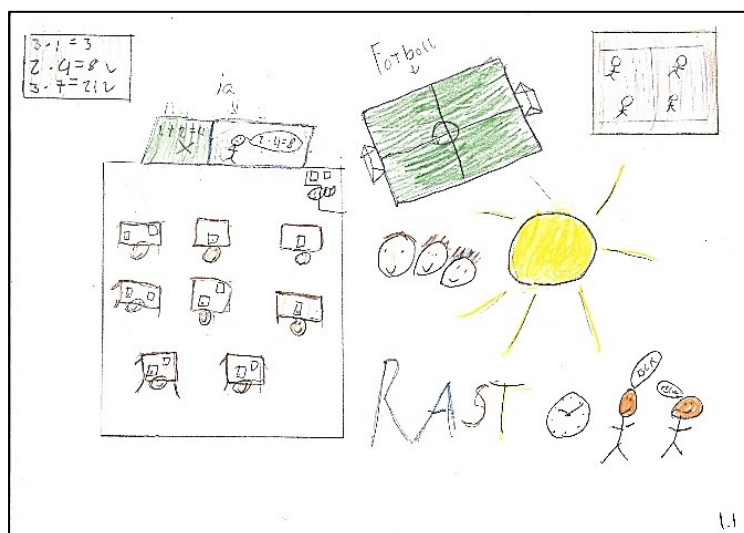
Figur 11. Elevteckning i kategori D: Mångsidig symbolik (1.11).

Kategori E: Paus från undervisningen

En god lärmiljö där man lär sig och må bra förutsätter även pauser från undervisningen. I 12 elevers teckningar (36 %) kunde informantens utsagor kategoriseras under denna kategori, *paus från undervisningen*. Flera hade ritat två bilder i en, där den ena bilden var illustrerad som ett klassrum och den andra bilden illustrerad som utomhus på rast (som tidigare visad i figur 6) eller annan aktivitet eller bild på mat. Människorna i teckningarna spelar bollspel, gungar och vistas i naturen tillsammans. De som hade tecknat pausaktiviteter uppmärksammade betydelsen

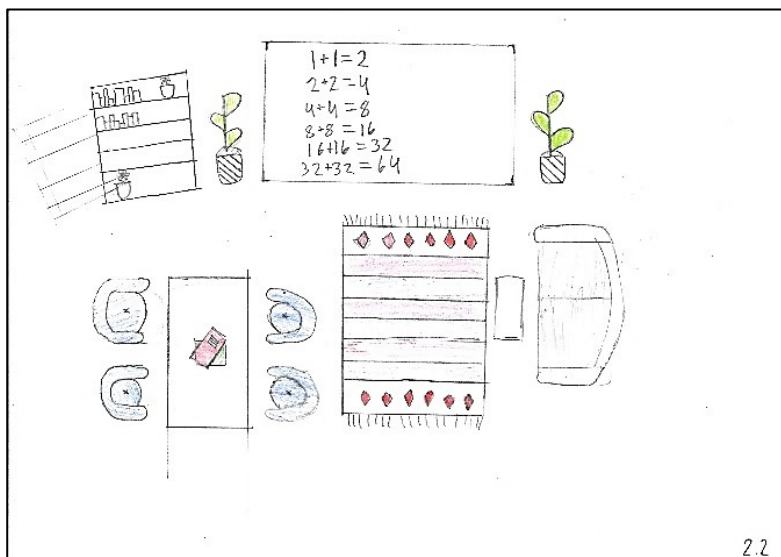

av dessa i bildbeskrivningarna enligt följande exempel; ”mat för att överleva skolan” (bildbeskrivning av elev 2.16) och ”jag ritade en gungställning för att man behöver raster för att orka hela skoldagen” (bildbeskrivning av elev 1.4). Några elever hade också ritat i klassrumsmiljön en plats för att vila och återhämta sig. I figur 13 har informanten (2.2) ritat växter och beskriver inredningen i teckningen enligt följande ”växter som ger lugn och en bekväm soffa där man kan vila” (bildbeskrivning av elev 2.2) under skoldagen. I de teckningar som kan kategoriseras som rastaktivitet finns olika bollsporter tecknade. Eleven betonar bollspel i sin bildbeskrivning enligt följande ”Jag har ritat en fotbollsplan och sol, det är skönt när det är varmt” (bildbeskrivning av elev 1.1). I elevteckning 1.1 (figur 12) ser man att eleverna på rasten har tecknats med pratbubblor medan i klassrummet är det läraren längst fram i klassen som tecknats med pratbubblor. Under raster får eleverna tid för återhämtning och konversationer med kompisar.

Figur 12. Elevteckning i kategori E: Paus från undervisningen (1.1).

Figur 13. Elevteckning i kategori E: Paus från undervisningen (2.2).

Figur 14. Elevteckning i kategori E: Paus från undervisningen (2.16).

Kategori F: Utomhus eller annan plats

Den sista kategorin *utomhus eller annan plats* innefattar teckningar där lärmiljön inte endast är gestaltad som ett traditionellt klassrum. 9 informanter (27 %) hade tecknat sin syn på god lärmiljö utomhus eller en annan plats. Majoriteten av dessa teckningar var illustrerade i naturen och på skolgården tillsammans med andra elever. I följande figurer har eleverna visualiserats ensamma. Den ena bilden (figur 15) visar en elev ute vid vattnet med en kikare där hen trivs

och den andra bilden (figur 16) visar en elev läsande i sin egen bubbla tillsammans med andra symboler som kännetecknar en god lärmiljö. Teckningar utomhus ger en bild av harmoni och lugn. Solen skiner med några moln på himlen. Utomhusbilderna är tecknade i ett somrigt landskap, med grönt gräs och gröna träd.

Figur 15. Elevteckning i kategori F: Utomhus eller annan plats (2.7).

Figur 16. Elevteckning i kategori F: Utomhus eller annan plats (2.4).

Sammanfattning:

Utgående från elevernas teckningar kan man se att eleverna besitter en mångsidig kunskap om hur de ser på en god lärmiljö där de lär sig och mår bra. Genom teckningar kunde var, vad och vem som finns i den goda lärmiljön identifieras. Informanternas utsagor kategoriserades i sex

olika kategorier, från A till F, enligt följande; *människor och relationer, aktivt klassrum, mångsidiga material, mångsidig symbolik, paus från undervisningen och utomhus eller annan plats*. När eleverna tänker på hur en god lärmiljö ser ut ritas de gärna figurer, dels som lärare, dels som elever och kompisar. Människorna i teckningarna är glada och uttrycker en positiv gemenskap genom att de ritas tillsammans med varandra och med pratbubblor eller annat som tyder på interaktion. Majoriteten av eleverna ser den goda lärmiljön utifrån ett klassrumsperspektiv. Flera elever tecknar ett traditionellt klassrum med bord, i olika konstellationer, och en krittavla längst fram i klassen. Elever värdesätter både att sitta ensamma och att sitta i par eller gruppvis. Elever behöver arbetsro och en lugn miljö för att de ska kunna koncentrera sig på skolarbetet. I bildbeskrivningarna framkom även betydelsen av att få sitta tillsammans och hjälpa varandra med uppgifter. Klassrummen skall enligt eleverna ha bekväma möbler och skåp samt hyllor för att hålla ordning. I klassrummen och i de andra miljöer som framkom i teckningarna kunde materiella resurser identifieras. Material och hjälpmedel var tecknat främst i form av datorer och böcker. En god lärmiljö förutsätter elevers egen aktivitet där de själva får undersöka med hjälp av materiella resurser. Genom teckningarna betonar eleverna vikten av resurserna för att de ska kunna lära sig i skolan. Datorer och böcker finns tecknade på borden, vilket bevisar att de är i ständig användning. I teckningarna kunde abstrakt och konkret symbolik identifieras. Kategorin innefattar känslor, gemenskap regler och värderingar bland annat. Elever vill känna sig trygga bland klasskamraterna. För att eleverna ska orka lära sig och må bra i skolan behöver lärmiljön möta elevernas behov av återhämtning och paus från undervisningen. Framför allt mat och rastaktiviteter framkom i teckningarna. Eleverna behöver bra mat för att orka hela skoldagar. Vidare behöver eleverna också återhämta sig mellan lektionerna i form av lek på raster. Den sista kategorin som kunde identifieras i teckningarna var lärmiljön utomhus eller på en annan plats. En del av eleverna ser sin goda lärmiljö utanför klassrummet, i naturen. Elever lär sig och mår bra i naturen när solen skiner.

4.2 Hur viktiga är olika faktorer i lärmiljön för att eleverna ska kunna lära sig och må bra i skolan enligt elever i årskurs 5?

Den andra forskningsfrågan presenteras utifrån resultatet från webbenkäten. Eleverna fick gradera olika faktorer i lärmiljön enligt hur viktiga de är för att eleverna ska lära sig och må bra i skolan. Skalan såg ut enligt följande; 1 = inte viktigt alls, 2 = ganska oviktigt, 3 = ganska viktigt, 4 = mycket viktigt, 5 = väldigt viktigt. Enkäten delades in i två huvudkategorier med välbefinnande i skolan och lärande och lärmiljöer i skolan. Deskriptiva data från webbenkäten presenteras i tabeller. Det insamlade data från webbenkäterna har analyserats i SPSS-programmet. Tabellerna är tre i sitt antal och presenterar medelvärdet av informanternas svar, standardavvikelsen och minimum- samt maximumvärdet av informanternas värderingar. Den första tabellen (se tabell 2) presenterar data för alla informanter tillsammans, den andra tabellen (se tabell 3) presenterar data enligt könsfördelning för flickor och den sista tabellen (se tabell 4) presenterar data enligt könsfördelning för pojkar. I det insamlade materialet fanns det en informant som identifierade sig som ”annat”. Dennes svar kommer att exkluderas i resultatanalysen vid könsfördelning eftersom detta representerar endast en person och blir därmed inte relevant för studien när generaliseringar bland könen, flickor och pojkar, undersöks.

Tabell 2. Deskriptiv statistik över alla informanter

Deskriptiv statistik över alla informanter (n=34)

<i>Hur viktiga är följande delar för att du ska lära dig och må bra i skolan? (1 = inte viktigt alls, 2 = ganska oviktigt, 3 = ganska viktigt, 4 = mycket viktigt, 5 = väldigt viktigt)</i>	Medelvärde (M)	Standardavvikelse (SD)	Minimum	Maximum
Välbefinnande i skolan				
1. Jag känner mig trygg i skolan	4,24	1,046	1	5
2. Jag känner meningsfullhet och nytta med att gå i skolan	3,91	0,933	1	5
3. Jag har vänner i skolan	4,35	0,981	1	5
4. Jag har en god relation med läraren och annan personal på skolan	3,82	1,029	1	5
5. Jag är accepterad för den jag är	4,56	0,613	3	5
6. Jag har tillräckligt med tid för återhämtning mellan lektioner (raster, vila..)	3,97	1,000	2	5
7. Jag äter näringsrik och mångsidig skollunch	3,68	1,036	2	5
8. Jag har en passlig mängd med skoluppgifter	3,79	0,978	2	5
9. Det är en passlig ljudnivå i klassen	4,00	0,953	2	5
10. Det finns ren och frisk inomhusluft	4,12	1,094	1	5
Lärande och lärmiljöer i skolan				
1. Jag får vara med i planering av undervisningen och lärmiljöerna	3,29	1,031	1	5
2. Läraren håller lektionen (undervisar, berättar..)	4,24	0,987	1	5
3. Jag får arbeta individuellt	3,94	0,814	2	5
4. Vi får arbeta i grupp	3,91	1,164	1	5
5. Vi har god arbetsro	4,24	0,955	2	5
6. Vi har goda rutiner i klassen (skoldagens start, lektionsövergångar..)	4,03	0,717	2	5
7. Det används mångsidiga arbetsätt	3,88	0,769	2	5
8. Det används digitala verktyg i undervisningen (dator, appar..)	4,06	0,983	2	5
9. Det används böcker och andra traditionella verktyg i undervisningen	4,00	1,073	1	5
10. Undervisning sker också utanför klassrummet (utomhus, bibliotek..)	4,03	0,870	2	5
11. Borden är enskilt placerade	3,32	0,976	1	5
12. Borden är placerade parvis eller i grupper	3,65	1,098	2	5
13. Miljön och inredningen är fin och tilltalande	3,94	1,099	2	5
14. Det är ordning och reda	4,09	0,933	2	5
15. Det finns gott om utrymmen att jobba eller att leka vid	4,29	0,760	2	5
16. Det finns bra belysning	4,15	0,857	2	5
17. Det finns en välutrustad skolgård	4,24	0,955	1	5

Majoriteten av medelvärdena i tabellen är över 3,50 för alla informanter tillsammans, vilket betyder att eleverna värderar alla listade faktorer i lärmiljön högt. Det finns två frågor där medeltalet ligger under 3,50. Dessa är "Jag får vara med i planering av undervisningen och lärmiljöerna" (M = 3,29) och "Borden är enskilt placerade" (M = 3,32). Minimum- och maximumvärdet bevisar att i 11/27 frågor har minimumvärdet (1) använts för att beskriva hur viktiga olika faktorer är i en lärmiljö. I 15/27 frågor har minimumvärdet varit 2. Maximumvärdet (5) har angetts i alla frågor, vilket resulterar i att medeltalen blir högre. Den

fråga som blev värderad högst är *"Jag är accepterad för den jag är"* och gav medeltalet 4,56. Frågan värderades med graderingarna från 3 till 5 vilket gav det lägsta standardavvikelsevärdet $SD = 0,613$. Informanterna tycker det är mycket viktigt att ha vänner i skolan för sitt lärande och välbefinnande (där $M = 4,35$, dock med variation av svar från 1 till 5, $SD = 0,981$). Detta medelvärde är det andra högst värderade svaret. Goda relationer med lärare och annan personal på skolan gav däremot medelvärdet $M = 3,82$. Medelvärdet på att få arbeta individuellt är $M = 3,94$ medan medelvärdet på att få arbeta i grupp är $M = 3,91$. Individuellt arbete värderas därmed som mer viktigt med en liten marginal än arbete i grupp.

I tabellen ser man också en skillnad i hur viktigt informanterna graderar bordskonstellationer. Bord enskilt placerade ger medeltalet $M = 3,32$ och bord placerade i par eller grupp ger medeltalet 3,65. Vid jämförelse av användning av digitala verktyg och traditionella verktyg i lärmiljön kan en ytterst liten skillnad påvisas. Hur viktigt det är att använda digitala hjälpmedel fick medeltalet $M = 4,06$ ($SD = 0,983$) medan traditionella hjälpmedel fick $M = 4,00$ med en högre variation $SD = 1,073$.

Tabell 3. Deskriptiv statistik över frågor enligt könsfördelning: Flickor

Deskriptiv statistik över frågor enligt könsfördelning: Flickor (n=18)

<i>Hur viktiga är följande delar för att du ska lära dig och må bra i skolan? (1 = inte viktigt alls, 2 = ganska oviktigt, 3 = ganska viktigt, 4 = mycket viktigt, 5 = väldigt viktigt)</i>	Medelvärde (M)	Standardavvikelse (SD)	Minimum	Maximum
Välbefinnande i skolan				
1. Jag känner mig trygg i skolan	4,39	0,979	2	5
2. Jag känner meningsfullhet och nytta med att gå i skolan	4,06	1,110	1	5
3. Jag har vänner i skolan	4,33	0,907	2	5
4. Jag har en god relation med läraren och annan personal på skolan	3,89	1,231	1	5
5. Jag är accepterad för den jag är	4,56	0,616	3	5
6. Jag har tillräckligt med tid för återhämtning mellan lektioner (raster, vila..)	4,00	1,085	2	5
7. Jag äter näringsrik och mångsidig skollunch	3,72	1,074	2	5
8. Jag har en passlig mängd med skoluppgifter	4,06	0,938	2	5
9. Det är en passlig ljudnivå i klassen	3,94	0,998	2	5
10. Det finns ren och frisk inomhusluft	4,22	1,309	1	5
Lärande och lärmiljöer i skolan				
1. Jag får vara med i planering av undervisningen och lärmiljöerna	3,28	1,018	2	5
2. Läraren håller lektionen (undervisar, berättar..)	4,17	1,150	1	5
3. Jag får arbeta individuellt	4,06	0,725	3	5
4. Vi får arbeta i grupp	4,28	0,895	2	5
5. Vi har god arbetsro	4,44	0,922	2	5
6. Vi har goda rutiner i klassen (skoldagens start, lektionsövergångar..)	4,06	0,802	2	5
7. Det används mångsidiga arbetssätt	4,06	0,725	3	5
8. Det används digitala verktyg i undervisningen (dator, appar..)	4,22	0,808	3	5
9. Det används böcker och andra traditionella verktyg i undervisningen	3,94	1,305	1	5
10. Undervisning sker också utanför klassrummet (utomhus, bibliotek..)	4,22	0,808	3	5
11. Borden är enskilt placerade	3,39	1,145	1	5
12. Borden är placerade parvis eller i grupper	3,83	1,200	2	5
13. Miljön och inredningen är fin och tilltalande	3,89	1,132	2	5
14. Det är ordning och reda	4,11	0,963	2	5
15. Det finns gott om utrymmen att jobba eller att leka vid	4,22	0,878	2	5
16. Det finns bra belysning	4,22	0,943	2	5
17. Det finns en välutrustad skolgård	4,22	1,060	1	5

Tabell 4. Deskriptiv statistik över frågor enligt könsfördelning: Pojkar

Deskriptiv statistik över frågor enligt könsfördelning: Pojkar (n=15)				
<i>Hur viktiga är följande delar för att du ska lära dig och må bra i skolan? (1 = inte viktigt alls, 2 = ganska oviktigt, 3 = ganska viktigt, 4 = mycket viktigt, 5 = väldigt viktigt)</i>	Medelvärde (M)	Standardavvikelse (SD)	Minimum	Maximum
Välbefinnande i skolan				
1. Jag känner mig trygg i skolan	4,07	1,163	1	5
2. Jag känner meningsfullhet och nytta med att gå i skolan	3,80	0,676	3	5
3. Jag har vänner i skolan	4,47	1,060	1	5
4. Jag har en god relation med läraren och annan personal på skolan	3,80	0,775	3	5
5. Jag är accepterad för den jag är	4,53	0,640	3	5
6. Jag har tillräckligt med tid för återhämtning mellan lektioner (raster, vila..)	3,93	0,961	2	5
7. Jag äter näringsrik och mångsidig skollunch	3,67	1,047	2	5
8. Jag har en passlig mängd med skoluppgifter	3,47	0,990	2	5
9. Det är en passlig ljudnivå i klassen	4,00	0,926	3	5
10. Det finns ren och frisk inomhusluft	4,00	0,845	3	5
Lärande och lärmiljöer i skolan				
1. Jag får vara med i planering av undervisningen och lärmiljöerna	3,27	1,100	1	5
2. Läraren håller lektionen (undervisar, berättar..)	4,40	0,737	3	5
3. Jag får arbeta individuellt	3,80	0,941	2	5
4. Vi får arbeta i grupp	3,40	1,298	1	5
5. Vi har god arbetsro	3,93	0,961	2	5
6. Vi har goda rutiner i klassen (skoldagens start, lektionsövergångar..)	4,00	0,655	3	5
7. Det används mångsidiga arbetssätt	3,67	0,816	2	5
8. Det används digitala verktyg i undervisningen (dator, appar..)	3,80	1,146	2	5
9. Det används böcker och andra traditionella verktyg i undervisningen	4,07	0,799	3	5
10. Undervisning sker också utanför klassrummet (utomhus, bibliotek..)	3,73	0,884	2	5
11. Borden är enskilt placerade	3,20	0,775	2	4
12. Borden är placerade parvis eller i grupper	3,40	0,986	2	5
13. Miljön och inredningen är fin och tilltalande	3,93	1,100	2	5
14. Det är ordning och reda	4,07	0,961	2	5
15. Det finns gott om utrymmen att jobba eller att leka vid	4,33	0,617	3	5
16. Det finns bra belysning	4,07	0,799	3	5
17. Det finns en välutrustad skolgård	4,20	0,862	3	5

Vid jämförelse av könen, flickor och pojkar, kan man konstatera att flickorna har en tendens att värdera olika faktorer i lärmiljön högre och som mer viktigt än vad pojkarna gör. I 20 av 27 frågor har flickorna svarat med ett högre medeltal än pojkarna. Hur viktigt det är att känna sig trygg i lärmiljön och hur viktigt det är att känna att man är accepterad värderades högre av flickorna. Däremot värderades hur viktigt det är att ha vänner i skolan högre av pojkarna (M =

4,47) än av flickorna ($M = 4,33$). Vänskapsrelationer värderades högre jämfört med goda relationer med läraren och annan personal på skolan. Medeltalet för pojkarna $M = 3,80$ med standardavvikelsen $SD = 0,775$ medan flickornas medeltal ger 3,89, något högre medeltal än pojkarna, med en stor variation bland graderingen, $SD = 1,231$.

Det framkommer inga stora skillnader bland flickornas och pojkarnas gradering av hur viktigt det är att de själva får vara med i planeringen av undervisning och miljö, där flickornas medeltal är 3,28 och pojkarnas 3,27. Dessa medeltal är moderata och är i nivå med de lägsta medeltalen i tabellerna. Pojkarna ($M = 4,40$ $SD = 0,737$) uppskattar att undervisningen är lärarcentrerad mer än vad flickorna ($M = 4,17$ $SD = 1,150$) gör. Vid jämförelse av könen och deras gradering av materiella resurser i form av traditionella och digitala hjälpmedel kan skillnader utpekas. Flickor värderar digitala hjälpmedel högre framom traditionella hjälpmedel medan pojkar värderar de traditionella hjälpmedlen högre än digitala. Par- och grupparbete samt bord placerade tillsammans är enligt både pojkar och flickor viktigare än individuellt arbete och bord enskilt för deras lärande och välmående i skolan. Dock framkom stor variation bland pojkarnas graderingar av bordkonstellationer.

Sammanfattning

Informanterna var 34 till antal och besvarade respektive frågor i enkäten. Data sammanställdes i tre tabeller, en tabell med alla informanternas resultat tillsammans, en tabell med flickornas resultat och en tabell med pojkarnas resultat. Medeltalen var högt graderade. De flesta var över 3,50 i medeltal. Resultaten bevisar att elever anser att olika faktorer är viktiga för att lära sig och må bra i skolan. I tabell 2 kunde man se att de flesta frågor i enkäten hade graderats som lägst med ett eller som i flera kategorier med två. Däremot var det en som stod ut, frågan hur viktigt det är att jag är accepterad för den jag är. Den graderades som lägst med 3, det vill säga ganska viktigt, bland alla informanter. Alla frågor angavs med det högsta värdet (5), det vill säga väldigt viktigt. Resultatet visar att elevernas skattningar av de givna faktorerna i lärmiljön är varierat, eftersom alla värden har använts vid besvarandet av enkäten. Vid jämförelser av flickor och pojkar kunde likheter och skillnader identifieras. Flickorna värderade de givna faktorerna i lärmiljön över lag högre jämfört med pojkarna. I nästa kapitel diskuteras forskningsfrågorna tillsammans och studiens resultat ingående tillsammans med det teoretiska referensramverket i avhandlingen.

5 Diskussion

I avhandlingens sista kapitel diskuteras studiens resultat tillsammans med den teoretiska grunden för avhandlingen. Därefter följer en diskussion angående val av metod och studiens genomförande. Avslutningsvis ges förslag på fortsatt forskning som tangerar samma tema som berörts i avhandlingen.

5.1 Resultatdiskussion

Syftet med denna avhandling var att få förståelse för hur elever i årskurs 5 ser på en god lärmiljö och hur viktiga olika faktorer i lärmiljön är för att de ska lära sig och må bra i skolan. Data samlades i form av teckningar, med tillhörande bildbeskrivning, och webbenkät. I resultatdelen presenterades resultatet i form av bilder på teckningar och forskarens tolkningar. Resultatet från webbenkäten sammanställdes i tabeller, alla informanter tillsammans och flickorna samt pojkarna skilt för sig, och resultaten tolkades.

Vid analysen av elevernas teckningar och för att kunna ge en förståelse för hur eleverna ser på en god lärmiljö kunde sex kategorier urskiljas. I 81 % av teckningarna kunde människor identifieras och därmed ordnas i den största kategorin, *människor och relationer*. Kategorierna *aktivt klassrum* och *mångsidiga material* kunde identifieras lika många gånger i elevernas teckningar. De två kategorierna förekom i 72 % av alla teckningar. Fjärde mest, 16 teckningar (48 %), placerades i kategorin *mångsidig symbolik*. I kategorin *paus från undervisning* kunde 12 teckningar (36 %) identifieras. Den minsta kategorin som kunde urskiljas var *utomhus eller annan plats*. 9 teckningar eller 27 % kunde placeras i sista kategorin. Tillsammans med kategorierna inkluderas även diskussion kring svaren ur enkäten i förhållande till informanternas utsagor i teckningarna samt den teoretiska bakgrund som presenterats i avhandlingens teorikapitel enligt hermeneutikens princip om pendling mellan delar och helhet. Kategorierna fungerar således som underrubriker i resultatdiskussionen.

Människor och relationer

Manninen m.fl (2007) lyfter fram social lärmiljö som en del av det holistiska synsättet på begreppet lärmiljö. I den sociala lärmiljön sker interaktion människor sinsemellan och i skolan elever och lärare sinsemellan. De flesta informanterna i studien ser sin goda lärmiljö där människor umgås och interagerar. I teckningarna framkom både lärare och elever. Eleverna kunde även tolkas som kompisar. Den sociala lärmiljön främjar kommunikation som är vidare en viktig byggsten för elevers lärande. Valsö och Malmgren (2019) lyfter fram gemenskap som en del av en god lärmiljö. Teckningarna ger en bild av gemenskap där elever och lärare trivs tillsammans. Elever tecknades med glada leenden, ofta tillsammans med varandra i teckningarna. För att lära sig och må bra framhäver informanterna de sociala relationerna i skolan. Den ömsesidiga tilltron till varandra i klassen är en viktig del av lärandet (Manninen m.fl., 2007). Detta är i enlighet med det sociokulturella synsättet på lärandet (Säljö, 2017). Människorna befinner sig i interaktion med varandra och miljön som i sin tur påverkar lärandet. Informanterna berättar genom sina bilder att i deras goda lärmiljö hjälper eleverna varandra och stöder varandra på lektionerna. Enligt Glgu 2014 uppmuntras eleverna att arbeta tillsammans i grupper men även individuellt. Ett gemensamt och kollaborativt lärande stärker tillhörigheten i en grupp och påverkar också klimatet i klassen vilket även Niemi med kolleger lyfter fram i sin forskning (se Niemi m.fl, 2015). I enkäten angav eleverna med höga värden ($M = 4,35$) att kompisar är viktiga för att de ska må bra och lära sig i skolan. Liknande resultat framkom i Mäkeläs m.fl. (2014) studie. Även om Mäkelä använde en annan infallsvinkel på frågan så kan man se likheter i svaren. Frågan som Mäkelä ställde i sin enkät var ”hur mycket kan enligt din åsikt följande faktorer förbättra och göra inläringen roligare?” (eng: ”how much, in your opinion, can the following items improve and make learning more enjoyable?”).

Vid jämförelse av resultaten mellan könen, i denna studie, hade pojkarna graderat kompisarnas betydelse högre än flickorna. Pojkar umgås och leker ofta i större grupper och har fler kompisar än flickor. Flickor i sin tur umgås i mindre grupper. Eleverna anser däremot att, med en moderat gradering ($M = 3,82$), en god relation med läraren och annan personal på skolan inte är lika viktigt som kompisar i miljön. Informanterna tecknar också lärarfiguren som en större karaktär än de tecknade eleverna. Detta bevisar att informanterna ser läraren som en vuxen figur och som en ledare i klassrummet. Informanterna berättar genom sina teckningar att läraren ska kunna hjälpa en ifall det uppstår problem eller svårigheter. På så sätt tolkas läraren att vara en stödjande figur för eleverna. Genom teckningarna får man uppfattningen om att läraren är en central del i den goda lärmiljön. Dock framkom ingen annan skolpersonal i

informerarnas teckningar. Att ha en god relation med annan skolpersonal är kanske inte lika viktigt för att lära sig och må bra i skolan som att ha en god relation med läraren. En god relation mellan lärare och elev leder till att eleverna känner sig trygga och vågar berätta saker för sin lärare (Skolverket, 2021). Vidare utvecklas även en ömsesidig respekt för varandra vilket påverkar klimatet i klassen och undervisningen. Hur eleverna värderar hur viktigt det är att de själva får vara med i planeringen av undervisningen och lärmiljöerna gav endast ett moderat medeltal ($M = 3,29$). I teckningarna betonades elevernas tillit till läraren om att planera undervisningen och lärmiljön så att de tillgodoser eleven. Flera elever skrev i sina bildbeskrivningar att de trivs i deras hemklass och därför valde att teckna den. Jag tolkar detta som att eleverna i studien har en stor tilltro till läraren och att läraren känner dem så att hen kan planera en god lärmiljö utifrån det.

Aktivt klassrum

Klassrummen i teckningarna synliggör att eleverna i studien uppskattar traditionella klassrum som sina goda lärmiljöer. De fysiska klassrummen ska planeras för flexibilitet och differentiering. Ett flexibelt klassrum möjliggör elevens delaktighet och att individuella behov tillgodoses för allas lärande och välmående (Utbildningsstyrelsen, 2014; Valsö & Malmgren, 2019; Boverket, 2021). I någon enstaka teckning kunde man se ett extra bord, utöver elevernas pulpeter, eller rum i klassen där eleverna kunde jobba med skoluppgifter. Flexibla lärmiljöer, exempelvis hörn att dra sig undan i eller skärmar att skärma av delar av klassen, var inte ett regelbundet förekommande fenomen i informanternas teckningar. I stället tecknades olika utformningar av bord. Klassrummens utformning styr arbetsätten under lektionerna. Jedeskog (2007) lyfter fram helklassundervisning och individuellt samt grupparbete som arbetsmetoder i klassen där utformningen av bord spelar en stor roll. Enskilda placerade bord möjliggör helklassundervisning samt individuellt arbete medan bord placerade i grupper möjliggör interaktion elever sinsemellan i grupparbeten. Jedeskog anser att lärare har lättare kontroll över eleverna när de sitter individuellt i rader med ansikten mot läraren. I teckningarna kunde både enskilda bord och bord placerade i grupper identifieras. I beskrivningar där borden var placerade i grupper betonades hjälpsamheten mellan eleverna. Eleverna kan enklare stöda varandra när de sitter tillsammans i samma bordkonstellation. Dock kan dessa konstellationer tillföra oljud och störningsmoment av eleverna. Eleverna kan komma att störas av varandra när de sitter tillsammans. Fler elever hade tecknat borden individuellt placerade och en klassrumsutformning som liknade deras egna hemklassrum i skolan som jag besökte i samband

med datainsamlingen. Fler av eleverna hade på så sätt också uppmärksammat att de trivdes bra i det klassrum de hade då, under datainsamlingen. Datainsamlingen skedde i deras hemklassrum, vilket kan ha påverkat resultaten. Dock framkom flera teckningar där borden var placerade i grupper, vilket inte speglade deras riktiga klassrumsmiljö. Enkätsvaren påvisade ingen stor skillnad för hur eleverna graderar hur viktigt det är att jobba individuellt i jämförelse hur viktigt det är att jobba i grupper. Påståendena i enkäten om bord placerade individuellt och bord placerade i grupper gav moderata medelvärden. Det blir därmed svårt att kunna påstå att en bordskonstellation och ett arbetssätt är bättre än det andra även om bord placerade i grupp samt individuellt arbete påvisades med ett litet högre medelvärde. Bildbeskrivningarna i sin tur antydde att grupparbeten och att kunna hjälpa kompisar var viktigt.

I linje med Mäkeläs m.fl. (2014) studie tecknade en del elever detaljerad och tilltalande inredning i klassrummen. Bland annat växter, tavlor och skåp med ordning bevisar att eleverna vill vara i en städad och hemtrevlig lärmiljö. Enkätsvaren däremot visade att inredningen inte är speciellt viktig för att lära sig och må bra i skolan enligt eleverna. Valsö och Malmgren (2019) påpekar att ju mer stimuli det finns i lärmiljön desto mer påverkas exempelvis koncentrationen negativt. I miljöer med mycket inredning och saker förflyttas uppmärksamheten från skoluppgifter till att försöka förstå miljön runt om sig.

Hälsoaspekter såsom en lagom ljudnivå och en god luftkvalitet som påverkar välmåendet framkom inte tydligt i teckningarna. Som tidigare nämnt, i teorikapitlet, menar Kjellberg och Hygge (2011) att en försämrad luftkvalité bidrar till att eleverna blir trötta och inlärningen hämmas. En för hög ljudnivå påverkar även inlärningen och koncentrationen negativt. Att teckna något så abstrakt som en god luftkvalité eller lagom ljudnivå är svårt, vilket kanske var orsaken till att de faktorerna i de tecknade lärmiljöerna utelämnades. I informanternas bildbeskrivningar uppmärksammades arbetsrons betydelse och att ingen ska störa lektionen för att beskriva en god lärmiljö. Enkätsvaren, hur viktigt det är med god inomhusluft och ljudnivå, fick också höga medeltal $M = 4,12$ och $4,00$.

Mångsidiga material

Både i den didaktiska och virtuella lärmiljön (Manninen m.fl, 2007) får elever ta del av mångsidiga material och hjälpmedel i undervisningen. Under de senaste åren har den virtuella lärmiljön blomstrat. Speciellt under åren präglade av coronapandemin har lärare fått komma på nya lösningar för att nå eleverna när undervisningen har skett på distans. Flera skolor erbjuder

egna datorer eller Ipads till eleverna. Flera informanter i studien valde att teckna datorer och telefoner i sin goda lärmiljö. Dessa var tecknade både i klassrum och skilt. En elev skriver i sin bildbeskrivning om webbsidan Kahoot som uppmuntrar till lärande. Eleverna vill använda sig av digitala hjälpmedel för att lära sig. Detta uppmärksammas även i kompetensområdena i Glgu 2014. Det femte kompetensområdet i läroplanen utgörs av den digitala kompetensen. I samband med skoluppgifter ska eleverna genom trygga och ansvarsfulla arbetssätt använda digitala hjälpmedel som främjar elevens lärande och välbefinnande. Digitala hjälpmedel ska inkluderas i flera undervisningsämnen och användas på ett mångsidigt sätt. Telefoner används sällan i undervisning när andra digitala hjälpmedel finns att utgå från men informanterna uppmärksammade ändå dessa i sin miljö där de lär sig och mår bra. Telefonen är lättillgänglig och effektiva att ta reda på något det är man undrar. Elever i studien skrev att de lär sig nya saker när de surfar på telefonen och nätet.

Även om undervisningen till stor del utvecklas med hjälp av digitala medel så finns viljan att fortfarande använda traditionella material och medel. De traditionella verktygen i klassrummet var även ofta förekommande bland teckningarna. Informanterna illustrerade dessa som böcker och anteckningsmaterial. Beroende på hurdana resurser olika skolor har så påverkar det hur eleverna ser på användningen av dem. Enligt resultaten kan man konstatera att informanterna vill ha en blandning av både digitala och traditionella material. Detta resultat är i enlighet med Mäkelä m.fl (2018) studie. Dock kan man se att flickorna ($M = 4,22$) graderar digitala hjälpmedel högre än vad pojkarna ($M = 3,80$) gör i studien. Resultatet visar ytterligare att pojkarna värderar de traditionella materialen högre än flickorna. Mäkelä m.fl (2014) nämner i sin studie att pojkar allmänt värderar användning av digitala hjälpmedel högre än vad flickor gör. I denna studie har alltså ett motsatt resultat kunnat påvisas. Hur undervisningen formas och hur materialen används är upp till läraren och klassen. I Glgu 2014 uppmärksammas dock att eleverna ska få vara delaktiga i att bestämma om hur, bland annat, undervisningen ordnas.

Mångsidig symbolik

Woolf och Digby (2021) presenterade hur välmående och lärande är sammankopplat. En välmående elev lär sig bättre och presterar högre akademiskt. Därför är det viktigt att elever i lärmiljön mår bra och trivs. Lärmiljön ska erbjuda alla elever en trygg och trivsamt lärmiljö enligt lagen om grundläggande utbildning (29 §, 30.12.2013/1267). Hela skolan, personal och elever, ska jobba för att skapa trygga lärmiljöer. Bland teckningarna fanns tydliga antydningar

om att elever värdesätter trygghet och ett trivsamt klimat i lärmiljön. Det trygga och varma klimatet kunde påvisas genom människor med leenden, regler och värderingar skrivna i miljön, symboler och vänskap. Hur viktigt det är att känna sig trygg fick medelvärdet 4,24. I en god lärmiljö vill elever ha regler och rutiner som bidrar till struktur i vardagen.

Seligman (2011) förklarar begreppet välbefinnande med akronymen PERMA. Bokstaven P står för positiva känslor och utgör en beståndsdel för ett välbefinnande. Positiva känslor utvecklas i en trygg och trivsam miljö. I ett tryggt klimat vågar elever vara sig själva (Skolverket, 2021), vilket ytterligare stärker självkänslan och välbefinnandet. Att vara accepterad värdesätter eleverna högst i enkäten, med medelvärdet 4,56. Vidare i bildbeskrivningarna framkommer flera antydanden att acceptans och respekt spelar en betydande roll i en god miljö för lärande och välbefinnande. Myllynen (2022) skriver i sin kolumn att en välmående skola kännetecknas av att eleven är väl bemött och får känna sig uppskattad. Värderingar och respekt gentemot både lärare och elever samt annan personal blir således en betydelsefull del i en god lärmiljö. Detta i sin tur påverkar också elevens känsla av mening som också är en del av Seligmans (2011) akronym.

Paus från undervisningen

Minst 45 minuter per timme ska användas för undervisning. Den resterande tiden ska bestå av rastaktivitet eller andra gemensamma samlingar som främjar välmående på skolan. (Glgu 2014.) Resultatet från teckningarna visar att eleverna värdesätter återhämtning och paus från undervisningen. I teckningarna framkom bilder på rastaktiviteter, måltider och vila. Rastaktiviteterna i teckningarna illustrerades med bollspel utomhus, gungor och elever med pratbubblor. Enkätsvaren påvisade också att eleverna värdesätter högt en välutrustad skolgård. En välutrustad skolgård möjliggör för varierade lärmiljöer samt återhämtning mellan lektionerna. I högstadiet och gymnasiet spenderar eleverna sina raster och pauser inomhus i korridorerna. I de lägre årskurserna spenderar eleverna sina raster utomhus, flera gånger per dag. Raster blir viktiga för elevernas återhämtning och utveckling av sociala relationer mellan lektionerna (se Glgu 2014). Under rasterna får eleverna koppla bort från undervisningen och leka med sina kompisar. Vidare har rasterna även en viktig funktion för den fysiska aktiviteten och dess konsekvens för lärande och välmående. Fysisk aktivitet främjar lärandet och välbefinnandet genom exempelvis att eleverna orkar koncentrera sig bättre.

För att lära sig och må bra i lärmiljön valde några elever att teckna mat i deras teckningar. Skolmåltiden ska främja elevernas välbefinnande. I Glgu 2014 nämns följande: ”Skolmåltiderna har en viktig avkopplande och social funktion. Med skolmåltiden kan man främja målen för en hållbar livsstil, kulturell kompetens och närings- och umgängesfostran. När måltiden och eventuella mellanmål intas vid rätt tidpunkt i lugn och ro försäkras man sig om att eleverna orkar under skoldagen.” (Utbildningsstyrelsen, 2014, s. 43.) Eleverna i årskurs fem har en utvecklad förståelse för vad näringsrik mat betyder för vår hälsa.

Utomhus eller annan plats

Flera teckningar synliggjorde en miljö utomhus. Utomhusmiljöerna var visualiserade i ett somrigt landskap med gröna träd och grönt gräs samt solsken. Datasamlingen ägde rum i slutet av maj. Detta kunde ha påverkat hur eleverna tecknade utomhusmiljön. Vid annan tidpunkt av datasamlingen, exempelvis under vintern, kunde eventuellt ha resulterat i teckningar med vinterlandskap. Enligt Glgu 2014 ska utomhusmiljön användas som lärmiljö i variation till lektionerna innanför klassrummets väggar. Manninen et al. (2007) lyfter fram det lokala perspektivet på lärmiljö som platser utanför skolan. De flesta utomhusmiljöerna kunde dock tolkas som att de fanns på skolgården. Som tidigare påpekat kunde informantens utsagor passa in i olika kategorier. På så sätt tolkades de utomhusmiljöerna i teckningar både som rastaktiviteter och undervisning, eller lärande, utomhus. Beroende på hur ofta lärmiljöerna flyttas från klassrummet till utomhusmiljöer eller andra lokala platser kan man tolka hur eleverna ser på det hela. De kan inte bilda någon uppfattning om saker de inte är medvetna om. Däremot tycker eleverna att det är viktigt att undervisningen också sker på andra platser för att gynna lärande och välbefinnande. Eleverna graderar det lokala perspektivet (Manninen m.fl, 2007) av en god lärmiljö högt ($M = 4,03$). Även om klassrum känns trygga och trivsamma vill elever lära sig i mångsidiga miljöer, utöver det egna hemklassrummet.

5.2 Metoddiskussion

Som metod för studien valdes triangulering, alltså två eller flera metoder kombinerade med varandra. Kvalitativ metod präglades av teckningar och kvantitativ metod präglades av webbenkät. Detta för att få en så bred förståelse som möjligt (Creswell & Creswell, 2018) för

elevernas perspektiv på en god lärmiljö. Kvalitativ metod lämpar sig för studier där människors uppfattningar och upplevelser ska undersökas. Genom teckningar ville jag undersöka elevers syn på en god lärmiljö. Kvantitativ metod däremot, lämpar sig bäst för studier där exempelvis generaliseringar för olika grupper undersöks. Jag kände att jag ville ha en bredare förståelse i hur eleverna tycker att olika faktorer i lärmiljön är viktiga för lärande och att må bra i skolan. (Kvale & Brinkmann, 2014; Descombe, 2018.) Kombination av metoder, triangulering, gav studien ett brett resultat, vilket är metodens styrka. Studiens resultat analyserades genom att växla mellan teckning, bildbeskrivning och siffror för att förmedla elevernas syn på en god lärmiljö. Innan själva datainsamlingen ägde rum utfördes en pilotundersökning. Pilotundersökningen gav mig som forskare nya insikter i hur datainsamlingen kunde enklare förverkligas och undvika missförstånd.

Teckning som datainsamlingsmetod föll rätt så naturligt för mig. Jag använde teckningar i min kandidatavhandling och upplevde då att det var en spännande datainsamlingsmetod med rum för tolkning. När jag besökte klassen under datainsamlingstillfället var det några som var osäkra om de kunde rita och antydde att de inte var bra på att rita. I mitt forskningssamtal med Tiina Mäkelä diskuterade vi mycket om att betona att det är betydelsen i teckningen som är det viktigaste, inte enbart att rita fint. Andra mätinstrumentet som användes var webbenkät. Olsson och Sörensen (2007) skriver att validiteten stärks i studien genom att använda befintliga validerade frågeformulär i stället för att utforma egna. Frågorna till enkäten var inspirerade av Mäkeläs m.fl. (2014) studie. I enkäten för denna avhandling användes dock en annan infallsvinkel i frågeställningen i jämförelse med Mäkeläs frågeformulär. I och med enkäten kunde jag upptäcka sådant som informanterna inte hade tecknat i sina teckningar, men som de ändå värderade högt, som till exempel god inomhusluft. På så sätt gav triangulering som metod ett berikat resultat. Tillförlitligheten i studien höjdes av att alla elever utgick från samma utgångsläge (Olsson & Sörensen, 2007). Jag använde mig av samma presentation och samma frågor när jag presenterade temat och instruktionerna. Datainsamlingen inträffade under två lektioner. Den första lektionen gick ut på att teckna. Jag gick runt i klasserna och diskuterade med eleverna på samma gång de tecknade. Vissa behövde uppmuntran och handledning för att komma i gång med teckningen. Jag anser dock inte att min handledning skulle ha påverkat vad eleverna tecknade. Klassrummet som informanterna befann sig i och hade som hemklassrum var ett traditionellt klassrum med rader av pulpeter samt krittavla längst framme. Utformningen av deras egna klassrum kunde eventuellt ha påverkat hur eleverna tecknade en god lärmiljö. Teckning som

datainsamlingsmetod fungerade bra, 33 av 34 teckningar samlades in för forskningssyfte. Precis som Östman-Myllyoja (2015) och Brooks (2009) skriver, skapades teckningar av elevernas fantasi och deras syn på världen genom unika sätt. Dock hade inte alla teckningar någon tillhörande bildbeskrivning. Detta kan bero på att tiden för att teckna och för att skriva blev för kort. Eleverna hann inte göra bägge delarna under den utsatta tiden. Mer tid kunde ha resulterat i mer detaljerade teckningar samt utförliga bildbeskrivningar. På andra lektionen svarade eleverna själva på frågorna i enkäten. Jag kunde därmed inte påverka elevernas svar. Dock uppstod det till en början ett missförstånd av formuleringen i enkäten av en elev. Eleven trodde till en början att hen skulle utifrån hens situation värdera olika faktorer i lärmiljön så som de var just då. Eleven besvarade alltså genom 1–5 hur trygg hen är i skolan. För att undvika denna typ av missförstånd förklarades instruktionerna tydligare en gång till och med exempel. Jag anser inte att detta missförstånd ska ha påverkat resultatet i sin helhet. Eleven raderade sina tidigare svar och gjorde om de frågor som hade missförstått. Vidare kan man fundera på resultatets trovärdighet. Tecknade och svarade eleverna ärligt på frågorna under datainsamlingen och kunde något annat ha missuppfattats? Bland eleverna fanns även elever i den förberedande undervisningen. Att några elever inte fick besvara enkäten på sina egna modersmål kan ha påverkat trovärdigheten i resultatet. Detta kan ha gjort att de inte förstod de frågor som ställdes i enkäten. Under datainsamlingen, där och då, märktes det däremot inte att språket skulle ha varit ett problem.

Hermeneutik som forskningsansats används ofta där texter eller annat material ska tolkas. Eftersom studiens insamlade material var teckningar, föll valet av ansats naturligt på hermeneutiken som ger plats för tolkning. För att nå ett resultat med kvalitet följde jag Skoglund (2012) sätt att analysera, i en hermeneutisk arbetsgång. Analysen bestod av 7 olika steg (se avsnitt 3.4). Den hermeneutiska arbetsgången karakteriseras av det centrala tolkningssättet i hermeneutiken, där man går från del till helhet i tolkningen. Analysen gav plats för en bred tolkning av bilderna. Vidare kategoriserades informanternas utsagor för att försöka skapa en helhetsmässig bild av hur eleverna ser på en god lärmiljö. Frostling-Henningsson (2017) diskuterar bildbeskrivningens betydelse i samband med bilder och teckningar. För att undvika missförstånd i en bildtolkning är det bra att kunna stödjas av en bildbeskrivning. I denna avhandling utgick jag även från informanternas bildbeskrivningar till teckningarna för att undvika missförstånd av informantens utsagor och min tolkning av dem. Som tidigare nämnts fanns det flera teckningar där tillhörande beskrivning saknades. I dessa situationer har jag endast utgått från informantens teckning och min tolkning av den.

I studien deltog 34 elever sammanlagt, två parallellklasser i årskurs fem. Utgående från resultaten i studien går det inte att dra allmänna slutsatser för alla finländska femteklassare för hur de ser på en god lärmiljö. Synen på en god lärmiljö kan se annorlunda ut beroende på var i Finland man befinner sig. Alla skolor har olika resurser för att utforma lärmiljöer. Resursfrågan kan således påverka hur eleverna ser på lärmiljöer. Denna studie studerade elever i en centrumskola. Med en likadan studie med fler informanter kunde man ge större generaliseringar. Det insamlade materialet var redan ganska omfattande med 33 teckningar. Om fler informanter i studien skulle ha deltagit, så skulle studiens metod och analys behöva omarbetats. Teckningarna i studien analyserades skilt för sig till en början och kategoriserades senare när mönster kunde identifieras.

Avslutningsvis kan man konstatera att den valda metoden för avhandlingen lämpade sig väl för det syfte och de forskningsfrågor som ställdes. Triangulering gav avhandlingen en bred inblick i hur eleverna i årskurs 5 ser på en god lärmiljö och gav därmed svar på de ställda forskningsfrågorna. Datainsamlingsmetoderna teckning med tillhörande bildbeskrivning och enkät är ett lämpligt och resultatrikt sätt att undersöka elevperspektiv.

5.3 Slutord och förslag till fortsatt forskning

Denna avhandling har gett en förståelse för hur elever i årskurs 5 ser på en god lärmiljö. Vidare har studien tagit reda på hur viktiga olika faktorer i lärmiljön är för att eleverna ska lära sig och må bra i skolmiljön. Studien genomfördes med både kvalitativ och kvantitativ metod i form av teckningar, bildbeskrivningar och en enkät. Vad gäller elevernas syn på en god lärmiljö kan man konstatera att det inte går att utgå från ett synsätt eller perspektiv när man försöker förstå hur en god lärmiljö ser ut ur ett elevperspektiv. Resultatet påvisar att elever uppskattar trygga miljöer som genomsyras av gemenskap, social interaktion och acceptans. Traditionella klassrum med mångsidigt material och möjligheter till pauser från undervisningen främjar elevers lärande och välbefinnande. Studiens teoretiska bakgrund och resultat kan vara till nytta när nya lärmiljöer ska utformas av lärare tillsammans med sina elever. Slutligen kan man utgående från resultaten se att femteklassare besitter en rikedom av kunskap om hurdana lärmiljöer som sporrar deras lärande och välbefinnande.

Tidigare forskning och denna studie har gett förståelse för hur elever tycker och tänker kring lärmiljöer. Skolan och samhället är i en ständig utveckling och därför är det viktigt

att fortsätta forska i skolans möjligheter till goda lärmiljöer och mångsidig undervisning. Som fortsatt forskning kunde man ta steget längre för att undersöka *hur* lärmiljön påverkar elevernas lärande och välbefinnande. Den fortsatta forskningen kunde således genomföras med en aktionsforskning där eleverna själva har fått planera och utveckla lärmiljön, exempelvis ett klassrum, som stöder deras lärande och välbefinnande. Lärandet och välbefinnandet skulle mätas före och efter studien för att senare kunna jämföra resultaten. Lärandet kunde mätas i form av akademiska prestationer och välbefinnandet med självrapporterande enkäter om måendet och välbefinnandet. Enkäten i denna avhandling kunde också fungera som ett mätinstrument i den betydelse att ta reda på hur eleverna mår i lärmiljön. Missförståndet under besvarandet av enkäten som lyftes fram i metoddiskussionen kunde vara en möjlighet för fortsatt forskning. Denna typ av undersökning är för en lärare en nyttig och betydelsefull informationskälla för elevernas upplevda skolgång. Ett annat förslag till fortsatt forskning kunde vara att fördjupa sig i ett av de olika perspektiven på lärmiljö som framkommit i studien. I denna studie presenterades begreppet lärmiljö genom olika perspektiv, så som social lärmiljö och digital lärmiljö till exempel (se kapitel 2, 2.1 *Lärmiljöns olika dimensioner*). I fortsatt forskning kunde man således välja exempelvis att undersöka närmare en ”god” social lärmiljö ur ett elevperspektiv - *hurdana relationer finns det i den sociala lärmiljön? Vad kännetecknar en god social lärmiljö?*

Uttrycket ”en god lärmiljö” har en unik betydelse för varje individ. För en kan den goda lärmiljön betyda ett klassrum med elever och lärare i interaktion, för en annan kan det betyda att få vara själv läsandets i sin egen bubbla, och för en tredje kan det betyda att den goda lärmiljön ger plats för återhämtning mellan skolarbetet. En god lärmiljö ska främja alla elevers lärande och vålmående genom olika faktorer i miljön. Den goda lärmiljön skapas av lärare och elever tillsammans.

6 Litteratur

- Aksovaara, S. & Maunonen-Eskelinen, I. (2013). *A learning environment to support the joy of learning*. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
<https://oppimateriaalit.jamk.fi/ajatusliikkuu/in-english/article-a-learning-environment-to-support-the-joy-of-learning/>
- Alexandersson U., & A. Swärd. (2015). *Om lärande och undervisning*. Skolverket.
- Andersson, J. (2019). *Barns teckningar som utgångspunkt i det naturvetenskapliga samtalet* (PhD dissertation). Linköping University Electronic Press, Linköping. DOI: 10.3384/diss.diva-156715
- Barrett, P., Zhang, Y., Davies, F., Barrett, L. (2015)
Clever classrooms: Summary report of the HEAD project.
<http://usir.salford.ac.uk/35221/>
- Björklid, P. (2005). *Lärande och fysisk miljö: En kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. Forskning i fokus, (25)
- Boverket (2021). *Klassrum och gemensamma lärytor i skolan*.
<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetsatt/skolors-miljo/byggnaden-och-utemiljon/fysisk-larmiljo/klassrum-och-gemensamma-larytor/> Hämtad 14.3.2023.
- Brooks, M. (2009). Drawing, Visualisation and Young Children's Exploration of "Big Ideas", *International Journal of Science Education*, 31(3), 319341, DOI: 10.1080/09500690802595771
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative & mixed methods approaches* (5th edition. International student edition.). SAGE.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (Upplaga 4:1.). Studentlitteratur AB.
- Eksell, J., & Thelander, Å. (2014). *Kvalitativa metoder i strategisk kommunikation* (1. uppl.). Studentlitteratur.
- Ellström, P., Gustavsson, B., & Larsson, S. (1996). *Livslångt lärande*. Studentlitteratur.
- Evanshen. P. Goda lärmiljöer i skolan ss. 173–187. I: Kragh-Müller, G., Ørsted Andersen, F. & Veje Hvitved, L. (red.) (2012). *Goda lärmiljöer för barn*. Studentlitteratur.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. Liber.
- Forskningsetiska delegationen. (2019). *Etiska principer för humanforskning och etikprövning inom humanvetenskaperna i Finland Forskningsetiska delegationens anvisningar 2019* (Andra upplagan). Helsinki.

- Frostling-Henningsson, M. (2017). *Kvalitativa metoder: Introspektion, poesi, netnografi, collage och skuggning* (Upplaga 1.). Studentlitteratur.
- Ghaziani, R. (2008). Children's voices: raised issues for school design, *CoDesign*, 4:4, 225–236, DOI: 10.1080/15710880802536403
- Jedeskog, G. (2007). Klassrummets scenografi. I Granström, Kjell (Red) *Forskning om lärarens arbete i klassrummet*. Kalmar: Lenanders Grafiska AB
- Johansson, B., Karlsson, M. & Hillén, S. (2013). *Att involvera barn i forskning och utveckling* 1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Karlberg-Granlund, G. (2023). The Heart of the Small Finnish Rural School: Supporting Roots and Wings, Solidarity and Autonomy. I K. E. Reimer, M. Kaukko, S. Windsor, K. Mahon, & S. Kemmis (Eds.), *Living Well in a World Worth Living in for All : Volume 1: Current Practices of Social Justice, Sustainability and Wellbeing* (1 ed., Vol. 1, pp. 47–67). Springer Nature.
https://doi.org/10.1007/978-981-19-7985-9_4
- Kjellberg, A. & Hygge, S. (2011) Ljudmiljöns betydelse för klassrummet som lärmiljö. I: Jensen, M. (2011). *Lärandets grunder: Teorier och perspektiv*. Studentlitteratur.
- Kvale, S., Brinkmann, S. & Torhell, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (Tredje upplagan.). Studentlitteratur.
- Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 29§ (30.12.2013/1267), Rätt till en trygg studiemiljö. Hämtad 12.5.2022 från
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628#L7P29>
- Lag om arbetarskyddslagen (738/2002). 33§ & 34§. Hämtad 12.4.2023 från
<https://finlex.fi/sv/laki/smur/2002/20020738>
- Lamppu, E. (2016). *Hundratals skolor har dragits med dålig inomhusluft*. Svenska Yle.
<https://svenska.yle.fi/a/7-1072889>
- Levo, E., & Ekholm, M., (2021). *Det är byggboom i Svenskfinlands skolor, men hur ser framtidens skola ut? Friska och flexibla hoppas kommunerna – men öppna utrymmen kan störa arbetsron*. Svenska Yle. <https://svenska.yle.fi/a/7-10000687>
- Madeson, M. (2017). *Seligman's PERMA+ Model Explained: A Theory of Wellbeing*. Hämtad 20.4.2023 från <https://positivepsychology.com/perma-model/#comment-list>
- Manninen, J. (2007). *Miljöer som stöder lärande: En introduktion till lärmiljötänkande*. Utbildningsstyrelsen.
- Myllynen, M. (2022). *En välmående skola*. Läraren. Hämtad 27.3.2023 från
<https://www.lararen.fi/kolumn/en-valmaende-skola/>

- Mäkelä, T. & Kankaanranta, M. & Helfenstein, S. (2014). Considering Learners' Perceptions in Designing Effective 21st Century Learning Environments for Basic Education in Finland. *International Journal of Educational Organization and Leadership*. 20. 1–13. 10.18848/2329–1656/CGP/v20i03/48481.
- Mäkelä, T., Helfenstein, S., Lerkkanen, M.-K., & Poikkeus, A.-M. (2018). Student participation in learning environment improvement : analysis of a co-design project in a Finnish upper secondary school. *Learning Environments Research*, 21(1), 19–41. <https://doi.org/10.1007/s10984-017-9242-0>
- Mäkelä, T. & Helfenstein, S. (2016). Developing a Conceptual Framework for Participatory Design of Psychosocial and Physical Learning Environments. *Learning Environments Research*, 19(3), 411–440.
- Nationalencyklopedin (u.å) *Välbefinnande*. Hämtad 27.3.2023 från <http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/välbefinnande>
- Niemi, R., Kumpulainen, K., Lipponen, L., & Hilppö, J. (2015). Pupils' perspectives on the lived pedagogy of the classroom. *Education 3–13*, 43(6), 683–699. <https://doi.org/10.1080/03004279.2013.859716>
- Nilholm, C., & Alm, B. (2010). An inclusive classroom? A case study of inclusiveness, teacher strategies, and children's experiences. *European Journal of Special Needs Education*. Vol 25, No. 3, 239–252
- Nyström, L. (2015) Den hermeneutiska forskningstraditionen. I Nyström, L., Koskinen, C., & Näsman, Y. (2015). *Hermeneutisk forskningspraxis* (ss. 1–18) (Första upplagan.). Åbo Akademi, Enheten för vårdvetenskap.
- Olsson, H., & Sörensen, S. (2007). *Forskningsprocessen: Kvalitativa och kvantitativa perspektiv* (2. uppl.). Liber.
- Patel, R., & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur.
- Sahin Kalyon, D. (2020). The Science Learning Environment Primary School Students' Imagine. *Journal of Baltic Science Education*. 19(4): 605–627.
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and wellbeing*. (1st Free Press trade pbk. ed.). Free Press.
- Skoglund, C. (2012). *Hermeneutik i praktiken - En kortfattad sammanfattning av hur en hermeneutisk forskningsprocess kan gå till*. Hämtad 27.3.2023 från <https://doczz.net/doc/6926981/hermeneutik-i-praktiken.pdf>
- Skolverket. (2021). *Främja barns och elevers hälsa*. Hämtad 27.3.2023 från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/framja-barns-och-elevers-halsa>

- Stenlund, E. (2019). *Uppfattningar om den goda läraren - En kvalitativ studie om en estetisk arbetsmetod i lärarutbildningen*. Opublicerad avhandling för pedagogie magisterexamen. Åbo Akademi.
- Svanbäck-Laaksonen, M. (2022). *Lär miljös betydelse för barns utövande och lärande av grundläggande motoriska färdigheter i småbarnspedagogik*. Åbo Akademi.
- Säljö, R. (2017). Den lärande människan – teoretiska traditioner. I Lundgren, U.P, Säljö, R. & Liberg, C. (red.).(2017). *Lärande Skola Bildning* (s. 203-264). Stockholm: Natur och Kultur
- Säljö, R. (2013). *Lärande och kulturella redskap. Om lärprocesser och det kollektiva minnet*. (3:e uppl.). Studentlitteratur
- Tegström, A. (2014). *Klassrummet som lärandemiljö - En klassrumstudie om villkor för elevers lärande* Licentiatavhandling. Pedagogiska institutionen, Umeå universitet. Umeå.
ISBN: 978-91-7601-148-5
- Trost, J., & Hultåker, O. f. (2016). *Enkätboken* (5., [moderniserade och rev.] uppl.). Studentlitteratur.
- Utbildningsstyrelsen. (2023). *Arbetstider*. Hämtad 25.4.2023 från <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tyoajat>
- Utbildningsstyrelsen. (2014). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014*. Utbildningsstyrelsen. I avhandlingen används förkortningen Glgu 2014
- Valsö, M. & Malmgren, F. (2019). *Fysisk lärmiljö: Optimera för trygghet, arbetsro och lärande* (Upplaga 1:1.). Studentlitteratur AB.
- von Wright, M. (2011). *Platsens pedagogik*. I: Jensen, M. (2011). *Lärandets grunder: Teorier och perspektiv*. Studentlitteratur.
- Westlund, I. (2015). Hermeneutik. I A. Fejes & R. Thornberg (red.), *Handbok i kvalitativ analys* (s. 71–89). Stockholm: Liber
- Woolf, P. & Digby, J. (2021). Student Wellbeing: An Analysis of the Evidence. *Oxford Impact*. <https://oxfordimpact.oup.com/wp-content/uploads/2021/02/Student-wellbeing-impact-study-white-paper.pdf>
- Åbo Akademi. (2021). *Guide för E-lomake*. Hämtad 11.5.2023 från, https://web.abo.fi/lc/guider/elomake_guide.pdf
- Åkermarck, E. (2014). *Yrkeslärares uppfattningar om sociala medier*. Opublicerad avhandling för pedagogie magisterexamen. Åbo Akademi.
- Östman-Mylyloja, L. (2015) Från bild till text. I Nyström, L., Koskinen, C., & Näsman, Y. (2015). *Hermeneutisk forskningspraxis* (ss. 79–87) (Första upplagan.). Åbo Akademi, Enheten för vårdvetenskap.

Ödman, P. (2007). *Tolkning, förståelse, vetande: Hermeneutik i teori och praktik* (2. uppl.).
Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Bilagor

Bilaga 1. Webbenkät E-lomake.

5/2022 Lärmiljöns betydelse för elevers välbefinnande och lärande

Det här är ett frågeformulär där ni får värdesätta olika faktors betydelse för att ni ska lära er och må bra i skolan.

Ni betygsätter svaren genom att använda er av knapparna:

- 1 - Inte viktigt alls
- 2 - Ganska oviktigt
- 3 - Ganska viktigt
- 4 - Mycket viktigt
- 5 - Våldigt viktigt

Resultaten behandlas konfidentiellt och sammanställs i en tabell i magisteravhandlingen.

Bakgrund

Elevnummer (x.x)

Kön

- Välj kön
- Pojke
  - Flicka
  - Annat

1. Välbefinnande i skolan

Värdesätt hur viktiga följande delar är för att du ska lära dig och må bra i skolan

	inte viktigt alls (1)	ganska oviktigt (2)	ganska viktigt (3)	mycket viktigt (4)	våldigt viktigt (5)
1. Jag känner mig trygg i skolan	☐	☐	☐	☐	☐
2. Jag känner meningsfullhet och nytta med att gå i skolan	☐	☐	☐	☐	☐
3. Jag har vänner i skolan	☐	☐	☐	☐	☐
4. Jag har en god relation med läraren och annan personal på skolan	☐	☐	☐	☐	☐
5. Jag är accepterad för den jag är	☐	☐	☐	☐	☐
6. Jag har tillräckligt med tid för återhämtning mellan lektioner (raster, vila..)	☐	☐	☐	☐	☐
7. Jag äter näringsrik och mångsidig skollunch	☐	☐	☐	☐	☐
8. Jag har en passlig mängd med skoluppgifter	☐	☐	☐	☐	☐
9. Det är en passlig ljudnivå i klassen	☐	☐	☐	☐	☐
10. Det finns ren och frisk inomhusluft	☐	☐	☐	☐	☐

2. Lärande och lärmiljöer i skolan

Värdesätt hur viktiga följande delar är för att du ska lära dig och må bra i skolan

	inte alls viktigt (1)	ganska oviktigt (2)	ganska viktigt (3)	mycket viktigt (4)	våldigt viktigt (5)
1. Jag får vara med i planering av undervisningen och lärmiljöerna	☐	☐	☐	☐	☐
2. Läraren håller lektionen (undervisar, berättar..)	☐	☐	☐	☐	☐
3. Jag får arbeta individuellt	☐	☐	☐	☐	☐
4. Vi får arbeta i grupp	☐	☐	☐	☐	☐
5. Vi har god arbetsro	☐	☐	☐	☐	☐
6. Vi har goda rutiner i klassen (skoldagens start, lektionsövergångar..)	☐	☐	☐	☐	☐
7. Det används mångsidiga arbetsätt	☐	☐	☐	☐	☐
8. Det används digitala verktyg i undervisningen (dator, appar..)	☐	☐	☐	☐	☐
9. Det används böcker och andra traditionella verktyg i undervisningen	☐	☐	☐	☐	☐
10. Undervisning sker också utanför klassrummet (utomhus, bibliotek..)	☐	☐	☐	☐	☐
11. Borden är enskilt placerade	☐	☐	☐	☐	☐
12. Borden är placerade parvis eller i grupper	☐	☐	☐	☐	☐
13. Miljön och inredningen är fin och tilltalande	☐	☐	☐	☐	☐
14. Det är ordning och reda	☐	☐	☐	☐	☐
15. Det finns gott om utrymmen att jobba eller att leka vid	☐	☐	☐	☐	☐
16. Det finns bra belysning	☐	☐	☐	☐	☐
17. Det finns en välutrustad skolgård	☐	☐	☐	☐	☐

Sändning av uppgifter

Skicka uppgifterna

När du har fyllt i alla svar klicka då på "Skicka uppgifterna".

Progradu avhandling Åbo Akademi - Jessica Andersson

30-31.5.2022

Järjestelmä Edux E-lomake 3.1, www.e-lomake.fi

Bilaga 2. PowerPoint-presentation

Vad och varför?

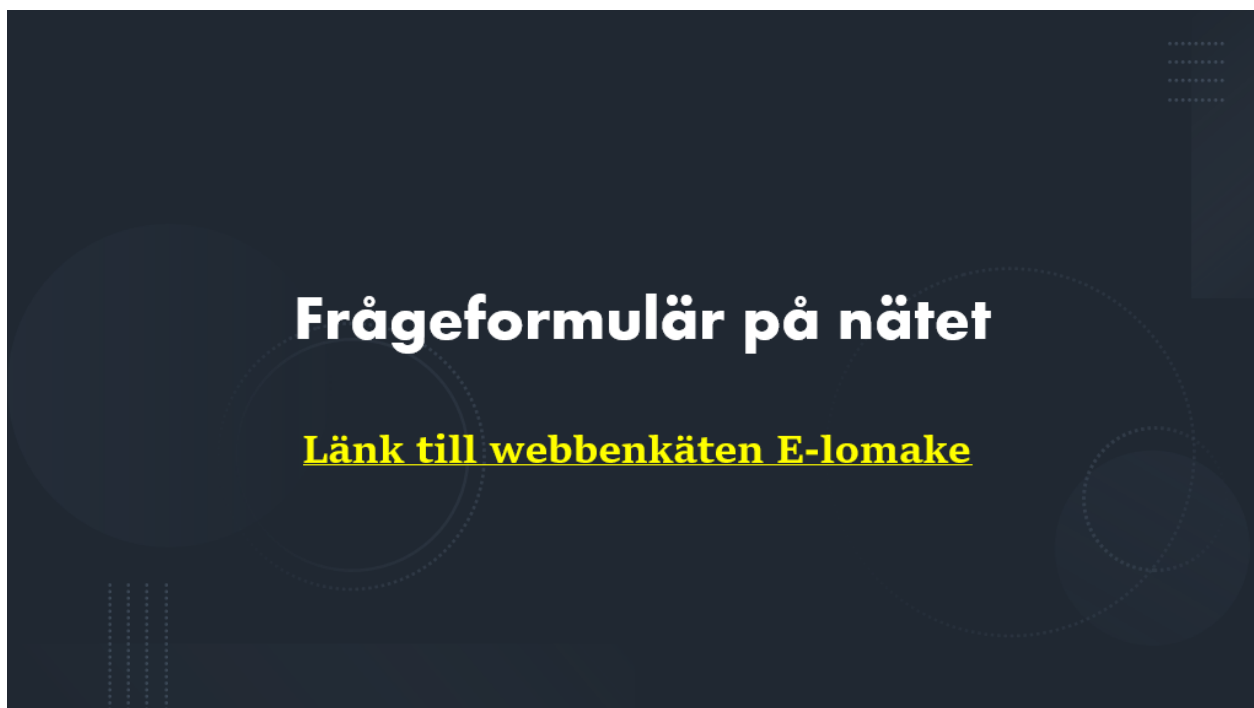
- Magisteravhandling, varför?
- Lärmiljö, vad är det?
- Lära sig och må bra i skolan

Bilder från Emma Stenlunds (2019) pro gradu-avhandling *Uppfattningar om den goda läraren - En kvalitativ studie om en estetisk arbetsmetod i lärutbildningen*.

Instruktioner

- Jag vill ta del av DIN syn på en god lärmiljö
- Fundera, hur ser en god lärmiljö ut enligt dig?
(var, vem, vad?)
- Konfidentiellt – elevnummer
- Inte meningen att ni ska känna att ni behöver rifa fint, utan tänk detta som ett komplement för att uttrycka era tankar
- Beskrivning på baksidan

Frågeformulär på nätet

[Länk till webbenkäten E-lomake](#)